

ŠIBENSKI LIST

ORGAN SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA KOTARA ŠIBENIK

BROJ 218 — GOD V.

ŠIBENIK, 14. STUDENOGA 1956.

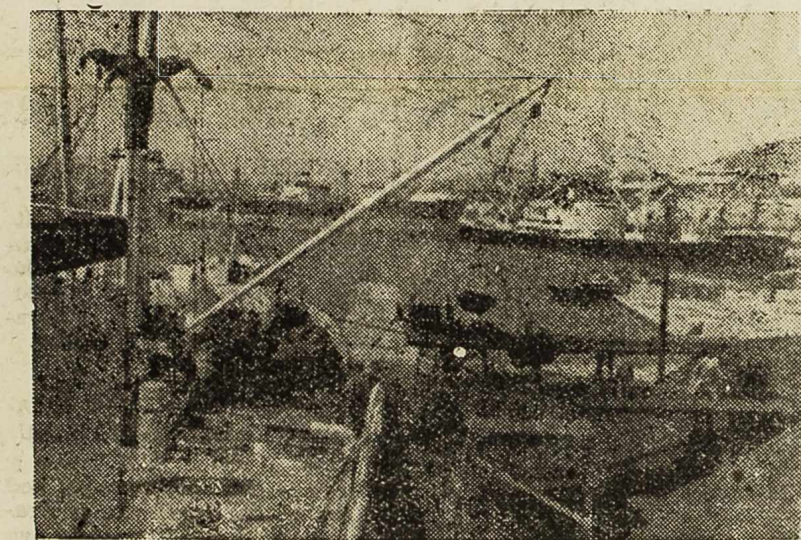
IZLAZI SVAKE SRIJEDE

Drug Nikola Sekulić govorio o aktuelnim događajima u svijetu

U ponedjeljak je u dvorani kina »Tesla« narodni zastupnik Nikola Sekulić govorio aktivu Saveza komunističkih i Socijalističkog saveza o aktuelnim međunarodnim događajima. Jučer je drug Sekulić govorio o sličnoj temi u Kninu i Drnišu.

Prošireni plenum SSRN općine Tijesno

U prisustvu predsjednika Kotarskog odbora SSRN Roška Frkića i Draška Jurišića, člana predsjedništva Kotarskog odbora SSRN Šibenik, održan je prošireni plenum SSRN općine Tijesno. U toku diskusije moglo se zaključiti da su organizacije SSRN potpuno zamrle. Tom prilikom dana su uputstva za njihovo oživljavanje i suradnju sa mjesnim stanovništvom. Na plenumu su uočeni nedostaci u radu osnovnih organizacija. Na kraju je izabrano novo rukovodstvo na čelu sa Matom Mudronjom (MM)

Sjednica radničkog savjeta Luka i skladišta

U interesu poduzeća

Funih pet sati raspravljao je radnički savjet Luka i skladišta u Šibeniku o tekućim problemima svog poduzeća. Osim pet točaka dnevnog reda, s kojima su ranije bili upoznati članovi radničkog savjeta, odmah na početku predloženo je da se u dnevni red uključe još dva važna problema. Nakon što su članovi radničkog savjeta, poslije duže diskusije, donijeli odluku da se prostorije bivšeg restorana dade na upotrebu šibenskoj sapunari, koja će u novoj godini započeti radom, razmotreno je pitanje ekonomskog obrazovanja članova radničkog savjeta. Zaključeno je, da se otvore šestomjesečni seminari na kojima će se pojedini članovi radničkog savjeta detaljno upoznać s problematikom poduzeća, kao i oblicima društvenog upravljanja. Ta odluka došla je u pravi čas, jer se u toku rasprave o pojedinim točkama dnevnog reda utvrdilo, da poneki od članova radničkog savjeta ne sudjeluju aktivno kad su posrijedi pitanja koja dublje zadiru u problematiku poduzeća i kao takova zahtijevaju šire ekonomsko i stručno znanje. Kroz diskusiju se dalje ispostavilo da su, pored direktora poduzeća, najviše do riječi dolazili i šefovi pojedinih pogona, dok su ostali, uglavnom radnici u većini slučajeva dizanjem ruku odobrivali njihove prijedloge. Iz svega toga mogao bi se izvući zaključak, da još uvijek neki članovi radničkog savjeta zbog nepoznavanja problematike ne učestvuju aktivno u raspravljanju o svakom pojed-

nom problemu. Savjet je, razmotrivši sadašnje stanje savjetne službe, dospao do zaključka, da su uočeni nedostaci najvećim dijelom rezultat nemarnosti i nesposobnosti onih koji su odgovorni za rad te službe. Kako je rekao jedan od diskutantne služba je još uvijek primitivna, istaknuvši da bi ubuduće trebalo više pažnje posvetiti da bi se ona kvalitetno uzdigla. U toliko više što se iz godine u godinu povećava promet generalnog tereta u luci. Slabost te službe proučite i iz izvjesnih organizacionih nedostataka. Da bi se u službu poboljšala, određena je komisija od tri člana, kojoj je stavljeno u zadatak da do iduće sjednice radničkog savjeta izradi poseban pravilnik, po kojem će se ta služba organizaciono srediti i učvrstiti.

Poznato je da šibenska luka, a posebno ovo poduzeće oskudijeva sa mehaniziranim sredstvima bez kojih je nemoguće normalan rad u luci. I o tom pitanju raspravljao je radnički savjet. U diskusiji je podvučeno da sadašnji vozni park posjeduje određena veoma dotrajala mehanička sredstva, koja bi prema postojećim mogućnostima trebalo zamijeniti novim i savremenijim. Iz kojih sredstava nabaviti barem nekoliko prikolica postojala su podvojena mišljenja. No ipak prevladalo je mišljenje da se one nabave iz viška fonda plaća. Tako je zaključeno da se iz tog fonda odvoji i utroši 1 milijun dinara za nabavku prikolica, koje će neumnjivo pridonijeti poboljša-

nju rada u luci (oko istovara i utovara robe). Tu značajnu odluku radničkog savjeta pozdravio je čitav radni kolektiv svjestan da će od toga imati velike koristi i poduzeće i zajednica. A mi uzgred napominjemo: i primjer u koji se trebaju ugledati i ostali radni kolektivi na našem području. Izvan dnevnog reda subotnje sjednice bilo je riječi i o tehničko zaštitnim mjerama koje imaju za cilj da se osjetno smanje nesretni slučajevi pri radu. U tu svrhu formirana je komisija koja će odrediti posebno lice da vodi brigu o primjeni provođenja tih mjera. Na kraju sjednice članovi radničkog savjeta upoznati su sa nacrtom pravilnika o plaćama lučkih radnika koje je izradio Centralni odbor Saveza sindikata Jugoslavije. (J)

Rad Narodnog odbora kotara

Nedovoljna društvena kontrola

Izvještaj Savjeta za unutrašnje poslove i opću upravu

djela, a pričinjena šteta iznosi 6,788.000 dinara, dok je u raznim poduzećima bilo 19 krivičnih djela s ukupnom stetom od 1,029.000 dinara. Za takvo stanje ne može se bas reći da je kritično. Međutim, utvrđeno je da su zadrugama nanijete mnogo veće štete i to kao posljedica neznanja ili nemarnog rukovođenja zadrugom imovinom od strane onih lica, kojima je ona povjerena. O tome najbolje govore ovih nekoliko primjera:

Prilikom izvršene revizije u općoj poljoprivrednoj zadrugi Oklaj utvrđeno je, da je zbog neznačajnog i nemarnog rada njenih rukovodilaca, zadruga oštećena za preko milijun dinara. Naime, u prošloj godini u toj zadrugi izvršena je prodaja djeteline i ječma na livadi odnosno njivi i to po kvadratnom metru. Pored toga, kroz čitavu prošlu godinu nitko nije odgovarao za ambalažu. U poljoprivrednoj zadrugi Skradin pronađeno je pokvareno vino u vrijednosti od preko milijun dinara, a u zadrugi »Gradina« u Drnišu također je bilo pokvarenog vina čija vrijednost iznosi preko 800.000 dinara. Zadrugari u Stankovcima su se zadužili kod svoje zadruge za preko 4 milijuna dinara, od čega veći iznos otpada na rukovodioce te zadruge. Nedavno izvršena revizija u stankovačkoj zadrugi ustanovila je zloupotrebu, kojima je zadruga oštećena za preko 3 milijuna dinara. Ta zadruga bila je do nedavna među najboljima u našoj Republici, ali je takovim radom njenih rukovodilaca dovedena u veoma teško financijsko stanje, pa se čak po-

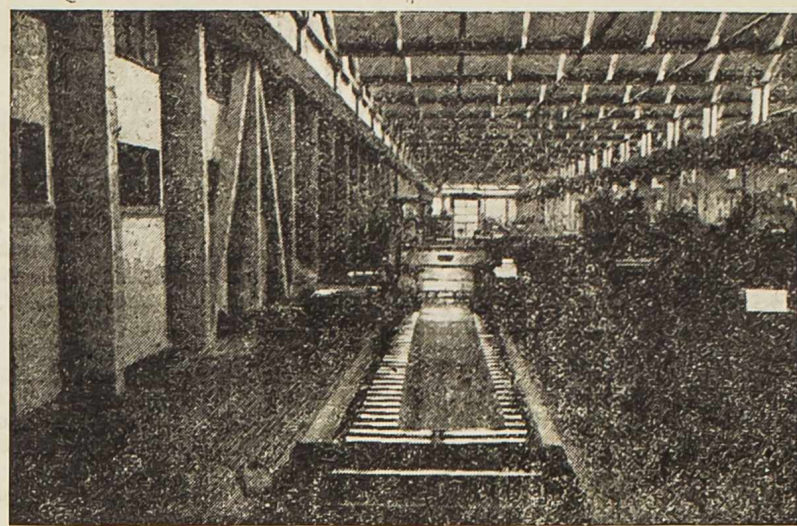
stavlja i pitanje njenog daljnjeg postojanja.

Ivica sumnje da je za takvo normalno stanje u zadrugama organizacijama dosta kriva siromašna organizacija rada, nebrige i bezobzorna građanštvo nekih zadrugama namjestnika, ali je sigurno da jedan od najvećih uzroka za takvo stanje leži i u tome, što ne postoji dovoljno kontrole nad poslovanjem zadruga i rada njenih službenika od strane društvenih i partijskih kontrola. Nad bi postojala sistematska društvena kontrola, onda se sigurno ne bi moglo dogoditi da se u pojedinim zadrugama iz godine u godinu čine razni protuzakoniti ispuhi. Ukoliko se želi da se popravi stanje u zadrugama organizacijama, onda je potrebno da se o tim pitanjima ozbiljnije pozabave nadležni društveni faktori, a posebno Zadrugni savez.

U odnosu na poljoprivredne zadruge stanje u poduzećima je mnogo bolje. Međutim, ni to ne odgovara u potpunosti stvarnom stanju. Ustanovljeno je, naime, da uzrok malog broja krivičnih djela u poduzećima ne leži u tome što u njima ne postoje razne protuzakonitosti, nego upravo u tome, što su pojedina poduzeća, u odnosu na zadruge, još više ostala izvan kontrole i to ne samo organa unutrašnjih poslova, nego i od strane nacionalnih kontrolnih organa, kao i organa samoupravljanja.

Uvijek je potrebno iznijeti jedan od osnovnih razloga zbog čega se pojedinci tako olako odlučuju na prisvajanje društvene imovine. Naime, u većini slučajeva suvoći izriču krivičnu kaznu s tim, da nadoknade štetu, koju su oni nanijeli privrednoj organizaciji, ili pak upućuju privrednu organizaciju da naknadu štete ostvari putem redovne građanske parnice. Prema tome dužnost je predstavništva privredne organizacije da poduzme sve mjere u cilju da krivac nadoknadi pričinjenu štetu. Međutim tako se uglavnom ne postupa. Veoma su rijetki slučajevi da su odgovorna lica, a pogotovo ona u poljoprivrednim zadrugama, tražili od krivca da štetu nadoknadi. Kad bi pojedinci bili uvjereni da će, pored kazne, morati da nadoknade učinjenu štetu, onda bi se sigurno teže odlučivali na prisvajanje društvene imovine.

Potrebno je da se povede mnogo više računa u tome da kažnjena lica iz poduzeća i zadrugama organizacija ne dobiju ponovno zaposlenje na onim mjestima gdje mogu doći u priliku da opet vrše krađe i pronevjere. Nije ri-jedak slučaj da se upravo takova lica, nakon izdržane kazne, postavljaju čak na bolja mjesta, nego što su ih ranije imala, pa prema tome imaju i veće mogućnosti da čine slične krivična djela.

Iz TLM »Boris Kidrič«

Skupe akcije koje nemaju odgovarajućih rezultata

Iz fonda za zdravstveno osiguranje prošle godine izdvojeno je za preventivnu zaštitu preko milijardu 200 milijuna dinara. To je zamamna svota kojom se mogao dosta učiniti za smanjenje nesreća na radu, suzbijanje profesionalnih i drugih bolesti, poboljšanje zdravstvenih prilika i uopće unapređenje zdravija radnika i službenika.

Statistika, međutim, pokazuje da se od ovih sredstava vrlo malo utrosilo u preventivne svrhe, a i ono što je za to dato, nije najbolje iskoristeno.

U čemu se grijesilo

Prije svega, grijesilo se u tome što su se odobravana sredstva za ostvarenje izvjesnih programa preventivne zaštite, koji premda nisu bili dobro proučeni niti sastavljeni poslije svestranje analize potreba. Uglavnom su se siali osiguranci i članovi njihovih porodica na »zajednički oporavak«, iako od toga nije bilo neke naročite koristi.

U nekim kotarima, opet, najveća pažnja bila je obracena isključivo na sistematske i periodične preglede osiguranika koji — iako korisni — ne mogu biti jedini oblik preventivne zaštite.

Izvjesni zavodi su gotovo svu svoju djelatnost usmjerili na suzbijanje profesionalnih oboljenja, premda ona na njihovom području nisu naročito ozbiljan problem. Istovremeno zapostavljeno je poduzimanje mjera za suzbijanje ozljeda na radu, uslijed kojih radnici često izostaju s posla, što opterećuje i sredstva socijalnog osiguranja.

Zaboravljene opake bolesti

Privlači pažnju još jedna činjenica. Sredstva za zdravstveno prosvjećivanje, po pravilu, nisu davana za borbu protiv najraširenijih i najopasnijih bolesti, već u svrhe, ne uvijek važne, te nisu bili postizavani ni veći uspjesi. Komisije koje su sastavljale ionako štire programe preventivne zaštite gotovo su sasvim zaboravile na osiguranje sredstava kojima bi se školovali i usavršavali stručnjaci-preventivci, bez kojih je nemoguće uspješno sprovesti bilo kakvu akciju. Isto tako, u

mnogim kotarima i općinama nije posvećivana veća briga ni sprovedenju preventivnih programa, iako je poznato da se na njihovom području moraju poduzeti najraznovrsnije mjere za zaštitu zdravija.

Neophodan je organiziran rad

Ne bi bilo umjesno usmjeriti preventivnu djelatnost samo na smanjenje broja ozbiljnih radnika s posla zbog bolesti. A to je cestio bio slučaj u mnogim tvornicama. Potrebno bi bilo, međutim, sastavljati i dugoročne programe u kojima bi glavni zadatak bio očuvanje zdravija radnika i njihove radne sposobnosti. To bi istovremeno doprinijelo i smanjenju izdataka socijalnog osiguranja na rente iznemoglim, zatim na invalidnini i penzije. Ie svoje nusu mare. Samo prošle godine na invalidnini i invalidske penzije s dodatkom utroseno je preko 20 milijardi, i 200 milijuna dinara.

Profesionalne bolesti bi se morale sistematski i organizirano suzbijati, zajedno sa svim zainteresiranim ustanovama i organizacijama. Njihov porast se zapaza iz godine u godinu, što je donekle i normalno, s obzirom na brz industrijski razvoj. Tu su, prije svega, oboljenja kože i potkožnog tkiva, reumatične i nervne bolesti, malokrvnost, i druge. Izdaci u vezi s ovim oboljenjima također su veliki. Oni zauzimaju značajnu stavku u općim troškovima za ambulantanu i bolničku liječenje. Na ovo je prošle godine utroseno više od 15 milijardi dinara. Osim toga, za novčane naknade umjesto plaće uslijed bolesti izdato je skoro 6 i po milijardi. Izdaci, kao što se vidi, nisu mali. Ali, to nije najvažnije. Osnovno je da se oni stalno povećavaju.

Nije li tome djelimično uzrok i zapostavljanje preventive, ove značajne medicinske oblasti čija bi prvenstvena uloga bila zaštita zdravlja i poboljšanje uslova radnih ljudi? A zar to istovremeno nije oblast kojoj i narodni odbori kotara i općina treba da posvete punu pažnju, zajedno sa zavodima za socijalno osiguranje, higijenskim zavodima i drugim zdravstvenim ustanovama.

Aleksandar Mikić

Iz zemlje i svijeta

PREDSJEDNIK TITO POSJETIO PULU — Generalni sekretar Saveza komunističke Jugoslavije Josip Broz Tito posjetio je Pulu, gdje je u Domu JNA govorio aktivu SKJ iz Istre o međunarodnoj situaciji.

SAVEZNA SKUPŠTINA SA STAJE SE 25. O. MJ. — Savezno vijeće i Vijeće proizvođača Savezne narodne skupštine sastat će se 25. o. mj. na zajedničkoj sjednici na kojoj će potpredsjednik Saveznog izvršnog vijeća Svetozar Vukmanović podnijeti ekspozice o osnovama naše privredne politike za 1957. god.

POMOĆ JUGOSLAVIJE MAĐZARSKOM STANOVNIŠTVU. — Vlada FNJR donijela je odluku da dodijeli pomoć u namirnicama i građevinskom materijalu NR Mađarskoj u ukupnoj vrijednosti od 150 milijuna dinara.

SOVJETSKA VOJNA DELEGACIJA STIGLA U JUGOSLAVIJU — Delegacija Sovjetske armije doputovala je u prijateljski posjet Jugoslavenskoj narodnoj armiji. Delegacija ovim vrata posjet koji je nedavno učinila Sovjetskoj armiji delegacija JNA.

EGIPAT PRISTAO NA STACIONIRANJE MEĐUNARODNIH SNAGA — Egipatska vlada je pristala na prisustvo međunarodnih snaga Ujedinjenih naroda na egipatskom teritoriju pod uvjetom da to prisustvo ni na koji način ne povrijedi egipatski suverenitet i ne ometa Egipat u vršenju njegovih suverenih prava.

AKCIJA CIPARSKIH USTANIKA — Pripadnici pokreta za pripojenje Cipra Grčkoj dočekali su ovih dana sjeverozapadno od Nikozije britansku patrolu i ubili jednog, a ranili tri vojnika. Dosađ su ciparski ustanci ubili 82 Britanaca.

IV. KONGRES RATNIH INVALIDA — U Sarajevu je održan IV. kongres Saveza ratnih vojnih invalida Jugoslavije. Pored 600 delegata iz svih krajeva naše zemlje, kongresu su prisustvovali i predstavnici Sovjetske organizacije bivših boraca, te predstavnici Saveza ratnih vojnih invalida iz Trsta. Maršal Tito je delegatima uputio brzojav.

Važnost vjetrobranih pojasa

Najveći neprijatelj raslinstva u Dalmaciji, neprijatelj poljoprivrednih usjeva, vinograda, voćnjaka, pa i šuma je bura, tj. suhi sjeveroistočni vjeter, koji lomi raslinstvo, odgoni kišu i redovito nanosi znatne štete.

Stetnost bure je višestruka. Ona u prvom redu odnosi tlo s površine zemlje. To osobito u slučajevima ako su oranice bez travnog pokrova, a to je redovito zimi kad su oranice, ili nezasijsane ili tek s poniklim ozimim žitaricama. Ovo odnošenje plodne zemlje koji put je tako jako, da u roku od nekoliko sati odnese bura s desetaka hektara i do 200 do 300 vagona zemlje. Međutim, ne samo da bura odnosi zemlju, nego što više i ponikle trave (žito) skupa sa zemljom. Poznato je nadalje, da bura isušuje zemlju. Kad ona naide za dan-dva iza najvećih kiša, isuši tlo kao da o- jer na taj način sprečava vjetru ve nije ni bilo. Pored toga, bura

trova na naše usjeve i nasade. Tu zaštitu postižemo podizanjem šuma ili sadnjom raznog šumskog drveća u obliku zaštitnih ili vjetrobranih pojaseva.

Suma ili pojas drveća štiti ne samo teren na kojem raste nego i susjedno tlo da ga bura ne odnosi. Tu zaštitu pruža ne samo šuma, nego i pojas od nekoliko reda šumskog drveća. Stoga te pojaseve i nazivamo vjetrobranim pojasevima ili burobranim.

Zaštita vjetrobrana najjača je uz sami njegov rub, dok s udaljenošću ona je sve slabija. Zaštitno djelovanje očituje se na udaljenosti od 5 do 10 visina stabala vjetrobrana. To znači da vjetrobrani pojas s visinom stabala od 5 metara može pružiti zaštitu i do 50 metara udaljenosti od njegovog ruba. Zamašaj zaštitne je to veći, ako je pojas duži, jer na taj način sprečava vjetru zaobilazanje vjetrobranog pojasa.

jednoliko raspoređene preko godine, tj. ljeta na njima oskudijevaju. Pored ovog nepovoljnog rasporeda oborina, tu je i bura koja nemilice sušuje to i koja u dan-dva izvuče svu vlagu, koja je pala dvodnevnom kišom.

Zadržavanje vlažnosti postići će se, pored ostalih mjera, i podizanjem vjetrobrana. Kako je djelovanje vjetrobrana prostorno ograničeno, to znači da oni moraju doći neposredno uz sam objekt, pa i preko njega ako se radi o većem terenu, te bi vjetrobrane pojaseve trebalo zasaditi uz polja, vinograde, voćnjake, pa i preko pašnjaka.

Vidjeli smo da je djelovanje vjetrobrana ograničeno prema njegovoj visini. To znači da vjetrobran mora biti posaden uz samo polje koje ima štiti. Ako su površine veće, tada vjetrobrane treba zasaditi u više redova, tj. na udaljenosti na kojima će moći uspješno služiti svojoj svrsi. Razumljivo je, da će ponegdje za burobran biti potrebno upotrebiti dio zemlje namijenjen proizvodnji hrane ili krme, ali će manjak uroda s tih površina biti nadoknađen povećanim i sigurnijim urodom sa zaštićenog dijela njive. Kod pašnjaka gubitka i ne će biti, jer će i ispod vjetrobrana biti trave, a vjetrobrani će ujedno služiti i kao plandište stoke.

Kako saditi vjetrobrane? Vjetrobran treba da pruža zaštitu od smjera dolaska glavnog vjetera. Kod nas je to u prvom redu bura, a zatim jugo. Vjetrobran, dakle, treba saditi okomito na smjer bure (ili juga, gdje je ovaj vjeter jači od bure). Ako se radi o većim površinama na pr. od više stotine hektara ili ako smjer glavnog vjetera nije uvijek stalan (na pr. u vrtićima, tada treba saditi i pojedine vjetrobrane, tako da cijela površina bude ispresijecana pojasevima drveća.

Sadnjom vjetrobrana, njihova potpuna korist doći će do izražaja nakon stanovitog broja godina, tj. dok stabla ne podraštaju u visinu. Prema tome, da bi se što prije postigla zaštita tla, trebalo bi u vrijeme između glavnih vjetrobrana saditi i pomoćni. Pomoćni vjetrobrani mogu se saditi od iste vrste drveća kao i glavni time, da ih posječemo kad im prestane njihova zaštitna funkcija.

Od kojih se vrsta podižu vjetrobrani. Od vjetrobrana se traži da se što brže razvije, a zatim da krošnja zasadenog drveća bude što gušća kako bi zaštita bila što bolja. Kako je udarac bure najjači u zimskom dijelu godine, to za podizanje vjetrobrana četinjače imaju prednost. Od četinjača u primorskim krajevima na prvom mjestu dolazi čempres, a u unutrašnjosti i hladnijim krajevima crni bor. To su vrste koje se zadovoljavaju i slabijim krševitim tlima. Na boljim zemljištima, osobito obzirom na brzi rast, vrijedno je saditi kanadsku topolu. Uz samo more bilo za zaštitu od juga ili od zapljuskivanja mora vrlo dobro dolazi tamaris koji kroz kratko vrijeme baca jaku izbojku i pruža dobru zaštitu. Za vjetrobran može se upotrebiti i sofora koja ima tu prednost, što je kao medonosna biljka korisna pčelarstvu. Ovim nisu navedene sve vrste koje mogu poslužiti za podizanje vjetrobrana, nego ih je nabrojeno tek nekoliko.

Vjetrobran od čempresa i bora sadimo u širinu od najmanje dva reda biljaka i to u najzajedničnijoj sadnji. Topole pak u jednom redu, jer one brzo razvijaju široku krošnju. Crnogorično drveće pružat će zaštitu sve do samog tla, jer im grane ostaju dugo vremena posve nisko uz stablo. Međutim, topola i sofora razvijaju krošnju u većoj visini stabla, pa zaštita od samog tla nije osigurana. Stoga, ispod topola treba saditi grmlje koje će braniti prolaz vjetera ispod krošnji. U tu svrhu pogodna je lijeska koja, pored zaštite, daje i plod.

Ing. H.

Iz naših općina

Knin

IZ RADA ORGANIZACIJA SOCIJALISTIČKOG SAVEZA

Prošle srijede održana je konferencija III. osnovne organizacije SSRN. Na dnevnom redu bile su političke informacije o najnovijim događajima u Madžarskoj i Egiptu. Osim toga, članstvo je bilo upoznato s radom kućnih savjeta. U diskusiji su iznijeti primjeri dobrog rada, kao i nedostaci u pojedinih kućnim savjetima. Primijećeno je da ne nedostaci u vode dovoljno računata o čistoći zajedničkih prostora i dvorišta, pa je naglašeno da bi u takvim slučajevima bila potrebna intervencija organa sanitarne inspekcije.

Tijesno

Rad turističkog društva ne zadovoljava

Prošla sezona bila je rekreativna u razvoju turističke djelatnosti na otoku Murter. Osim smještaja gostiju u pansionu Slanica prišlo se i iznajmljivanju slobodnih prostora u kućnoj radnici. Samo u ovoj godini boravila je u kućnoj radnici oko 2.000 ljudi. Međutim je zapaženo, da rad turističkog društva nije

OSNOVAN NOVI ŠKOLSKI ODBOR

U nedjelju je u Putićanjima održan sastanak školskog odbora na kojem se raspravljalo o mnogim aktualnim pitanjima škole. Pored ostaloga je zapaženo, da škola ne posjeduje dovoljan broj knjuga, kao i nastavnih sredstava. I knjižnica koja broji oko 200 knjuga upotrebu se ne koristi. Čak što više knjige su izložene propadaju. Na sastanku je preporučeno novozabranom odboru da o svim tim nedostacima odmah poverde računata. (A. S.)

IZLOŽBA PLETARSKIH RADOVA

Nedavno osnovani pletarski pogon u okviru poljoprivredne zadruge Tijesno priredilo je izložbu prvih pletarskih radova. U toku su pregovori s jednim poduzećem iz Zagreba u vezi plasiranja tih proizvoda na inozemna tržišta. Sadašnji pogon broji 25 radnica, a kvalitet pletarskih proizvoda je odličan. Za kupnju se ovih dana interesiralo trgovačko poduzeće »Sloga« iz Sibenika. Za ovaj uspjeh najviše je zaslužan poslovni upravitelj Ivan Obratov.

Okraj

POČELE PRIPREME ZA PROSLAVU DANA REPUBLIKE

Mnoge organizacije u Okraju, a naročito KUD »Mladost« počele su s opsežnim pripremanjima za proslavu Dana republike.

Učenici osmogodišnje škole spremaju se da istupe sa svojim programom, komu se pridružilo i KUD, koje je u novoj sezoni započelo sa aktivnim radom. U njemu djeluju uglavnom prosvjetni radnici, kojima bi i ostali trebali pomoći.

Pohvalno je od prosvjetnih radnika da su oni sami na svoju inicijativu pokrenuli i kazalište lutaka u Okraju, koje je kroz protekle sedmice dalo tri predstave. One se sprema da posjeti i ostala mjesta na ovome teritoriju.

USPUT ZABILJEŽENO

Imao sam nedavno prilike da se vozim autobusom: Knin — Okraj — Drniš — Sibenik. Putovanje je bilo lijepo i ugodno do Okraja. Krenuli smo od Okraja prema Drnišu, ali ugodnosti više nije bilo. Zbog loše ceste, koja je svrstana u cestu III. reda, putnici su stalno poskakivali na svojim sjedištima, pridržavajući se rukama da se ne sruše na hodnik. Ovim relacijom se ne mogu i ne smiju voziti žene trudnice, bolesnici i starije osobe, jer bi sigurno došlo do posljedica. Ako nema sredstava za održavanje ove ceste, onda bi tu vrlo važnu vezu trebalo ukinuti. Dalje, pri povratku iz Sibenika padala je jaka kiša pomiješana sa tučom. Zadržalo staklo od prozora bilo je spušteno, tako da je kiša padala na dva sjedala. Jedan putnik sa djetetom trebao je sjesti na to mjesto, jer su druga bila zauzeta. Opomenuli smo konduktora da podigne prozorsko staklo, a on nam je odgovorio: »Ne mogu od smijak. Da bi dotični sjeo morao je skinuti kišni ogrtač i s jednim dijelom zakloniti se od kiše, a na drugi dio smjestiti dijete, jer su sjedišta bila mokra.

Takove službenike koji »čuva« narodnu imovinu i čine »u-sluge« narodu trebalo bi da mjerodavni upozore.

Lj. K.

Skupština odreda izviđača i planinki

Kninski odred izviđača i planinki mlada je organizacija, koja je u dvije godine postojanja našla svoj put zabilježivši dosta dobrih rezultata. Međutim, ovogodišnji period pokazao je nezadovoljavajuću bilancu i doveo u pitanje daljnji opstanak odreda. Izvještaj uprave i diskusije uočili su slabosti, te ukazali mnoge subjektivne teškoće. Ukazano je da se zajedničkim i konstruktivnim radom dosta toga može otkloniti i ponovno aktivizirati izviđačku organizaciju. Svi su u tome po-

kazali dobru volju i živ interes. Osim izviđača i planinki skupštini su prisustvovali predstavnici političkih organizacija i društva »Naša djeca«, te rukovodioci škola i brojni gosti. U ime Saveza izviđača i planinki Hrvatske sudjelovao je i drug Teclazić. Članovi ove organizacije isticali su da oni žele raditi i provoditi u djelo program rada odreda, ali očekuju veću pomoć starijih drugova iz uprave i savjeta. Stalno isticanje pomanjkanja financijskih sredstava i prostora ne mora biti isključivo povod i izgovor za slab rad odreda. To su važni momenti u radu svake organizacije, ali ne i odlučujući.

Boljim radom nove uprave i obećanom pomoći društvenih organizacija, mnogo se toga može postići. Takvo saznanje stvorilo je novu atmosferu i dalo podstrek za budućni rad.

Novu upravu sačinjava 7, a savjet odreda 8 članova. Za starješinu odreda izabran je ing. Ante Radović, a za načelnika Rajko Marjanović.

AKCIJA ZA PODIZANJE ĐAČKOG DOMA UČENIKA U PRIVREDI

Odlavno postoji želja za osnivanjem đačkog doma u Kninu, koji je naročito potreban za učenike u privredi. Postoji mogućnost da se ta želja ostvari, zahvaljujući NO-u općine i Zanatskoj komori Hrvatske, koja pomaže tu akciju.

Već nekoliko mjeseci vrše se pripreme da se ostvari ta zamisao. Narodni odbor općine stavio je na raspoloženje zgradu koja je ranije bila namijenjena za dezinfekcijsku stanicu i javno kupatilo. Đački dom moći će primiti do 100 učenika. Republička zanatska komora iz sredstava fonda za kadrove dodijelit će 10 milijuna dinara za adaptaciju te zgrade. Ostvarenjem je zamisli riješit će se mnogi problemi, koji tište učenike u privredi, a s tim u vezi osjetno će se poboljšati i njihov uspjeh u školi.

Borova šuma kod Vrpolja

ne samo da isušuje tlo nego i biljke, jer izvlači vodu iz lišća, tj. pospješuje transpiraciju. Bura je također štetna za voćarstvo, a osobito u doba cvatnje voćaka. Cvijeće većine voćaka oploduje se velikim dijelom posredstvom pčela i drugih kukaca. Ako je u doba cvatnje vrijeme vjetrovito oni ne mogu izletati, pa prema tome izostaje i oplodnja. Time se ujedno nanosi šteta i pčelarstvu, jer se smanjuje prinos meda. Uz to, ne samo za cvjetanje nego i u doba razvijanja plodova bura može nanijeti znatne štete otkidanjem plodova i trganjem lišća. Nameće se pitanje kako štetnost bure otkloniti ili barem umanjiti? Odgovor glasi, da postoji mogućnost otklanjanja štetnog djelovanja bure pa i drugih vje-

No, vjetrobrani pojas djeluje ne samo sa svoje unutarnje strane, nego i s vanjske, tj. sa strane odakle puše vjeter. To je djelovanje svakako znatno manje, ali se kod višestrukih pojaseva ono nadopunjuje s prvim, pa se pojasevi mogu saditi u nešto većim razmacima.

Iz ovo nekoliko primjera može se razabrati korisnost zaštite usjeva i voćnjaka sa šumom ili s pojasevima od šumskog drveća, te je bez sumnje da bi takvi pojasevi bili od koristi poljoprivredi našeg kotara, i to poljoprivredi u najširem smislu, tj. ne samo za poljske usjeve nego i u vinogradarstvu, voćarstvu, maslinarstvu pa i stočarstvu.

Naše područje relativno ima dosta oborina, izuzev poselno suhих godina, samo te oborine nisu

Borove šume u opasnosti

Prošlogodišnja zima negativno se je odrazila i na naše šume a- lepskog bora. Alepski bor uglavnom se rasprostire uz područje naše obale i obilježuje unutrašnjost. On na zimu nije otporan kao crni bor, pa upravo radi toga je dosta stradao. Budući da je uslijed zime oslabio, napadaju ga štetni insekti i to prvenstveno potkornjak. Tako osušena borova stabla postala su leglo jačeg zehavata potkornjaka, pa se radi toga moraju uklanjati iz šume, jer prijeti opasnost daljnjeg širenja zaraze.

Radi naprijed izloženog potrebno je da svi vlasnici borovih šuma, koje su napadnute rečenom bolešću odmah pristupe sječi osušenih stabala i njihovom odstranjenju.

Organ upravljanja nad šumama državnog sektora dužan je također da svoje šume očisti.

Sve informacije o ovom pitanju vlasnici šuma mogu dobiti kod nadležne šumarje, koja će im dati potrebne i besplatne upute što da rade u pojedinom konkretnom slučaju.

O ovome naročito treba da vode računa vlasnici šuma, koje se nalaze u sastavu drugih čestica u okolini gradova i turističkih centara.

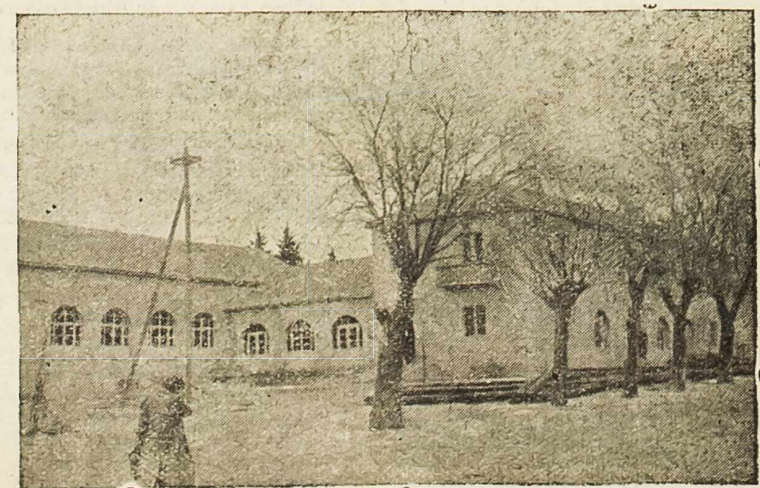
Novu je šumu teško podignuti, pa zato treba čuvati postojeće, jer one uljepšavaju naša naselja, a njihovim izgubljenjem gubimo koristi i sliku kulturnog uspona jednog mjesta.

M. R.

UZURPACIJE ŠUMSKIH ZEMLJIŠTA

Pojedini ljudi, koji vrše uzurpacije služe se raznoraznim metodom dokazivanja o pravima na zauzimanje zemljišta iz općedržavnog zemljišnog fonda i time odugovlače rad suda i drugih organa, kojima je stavljeno u dužnost da sprečavaju samovoljno prisvajanje zemljišta.

U selu Cista Velika na području općine Vodice uzurpacije tih zemljišta uzela su velikog maha, pa bi to pitanje jednom zaista trebalo riješiti. Budući da je unutar ranijih granica Sibienskog kotara izvršeno razgraničenje šumsko-pašnjačkih površina između šumarstva i poljoprivrede (a danas se uzurpacije vrše na jednim i drugim površinama), smatramo da bi ta dva organa upravljanja trebala zauzeti jedan zajednički stav u rješavanju ovog važnog pitanja na našim selima. Ovom problemu trebalo bi posvetiti više vremena i ustanovljeno stanje dostaviti mjerodavnim na rješavanje. Ovdje, naravno, trebalo bi imati u vidu razvatak pučanstva na selu, njegove potrebe a s druge strane i neiskorištene mogućnosti proizvodne moći samoga zemljišta.

Zadružni dom u Okraju

Pomorska privreda

PRVO KRUŽNO PUTOVANJE »JUGOSLAVIJE«

Najveći jugoslavenski putnički brod »Jugoslavija« krenut će 18. prosinca na prvo veliko kružno putovanje po Sredozemnom moru. Ovo će putovanje trajati do 2. siječnja 1957.

BRODOGRADILIŠTE U KRALJEVICI RADI ZA DANSKU

Danska firma C. Clausen iz Kopenhagena je naručila kod Titovog brodogradilišta u Kraljevici brod iz serije brodova za prijevoz stoke. Dva takva broda su već u gradnji.

AKTIVNOST BRODOGRADILIŠTA »PULA«

U brodogradilištu »Pula« su sagrađeni novi obalni putničko-teretni brodovi »Tuzla«, »Trogir« i »Talkovo«. Ovi brodovi mogu primiti do 450 putnika i 20 tona tereta.

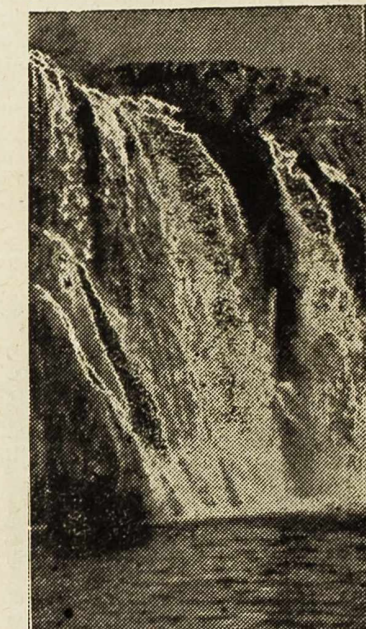
PORINUT U MORE TRAMPER »TREPČA«

Krajem rujna mjeseca o. g. u brodogradilištu »3. maj« u Rijeci proslavljena je još jedna radna pobjeda. Porinut je u more motorni tramper »Trepča«, kojeg brodogradilište gradi za poduzeće »Jugolinija«. To je zapravo treći po redu motorni tramper od 10.000 tonosivosti, koji se gradi u ovom brodogradilištu za »Jugoliniju«. Do sada su porinuti u more tramperi »Lilka« i »3. maj«, a u gradnji su još i dva turbinska broda (trampera) »Sibenik« i »Radnik«, koji su porinuti još prošle godine, a nalaze se u završnoj fazi.

Motorni tramper »Trepča« dug je 146, a širok 11 metara. U njega će biti ugrađen pogonski motor »Sulzer« od 4.200 konjskih snaga. Brod će moći razvijati brzinu od 13 milja na sat. Poslije dovršenja »Trepča« će najvjerojatnije biti namijenjen za popunjavanje linije za Srednji i Daleki Istok.

Istoga dana, odmah poslije porinuća »Trepče« na navoz je postavljena kobilica za prvi od 3 trampera po 10.000 tona, koje će brodogradilište graditi za »Jugoslovensku cca« i plovidbu »iz Kotora«. To je ujedno i prvi brod koji će se graditi za ovo mlado brodersko poduzeće.

B. P.

ROŠKI SLAPOVI KAO PRIMODNO-HISTORIJSKA RIJETKOST

Medu naše najljepše prirodne rijetkosti možemo ubrojiti i slabo poznate Roške slapove, koj se nalaze između manastira sv. Arhandela i samostana Visovac na Krki. Roški slapovi padaju s nadmorske visine od 72 metra u duboku 88 metara jezero.

Roški slapovi dobili su ime po starohrvatskom gradu Rog (prema našem poznatom historičaru Vjekoslavu Klaiću u knjizi »Bri-birski knezovi« iz 1897. godine). Na jugozapadnoj strani Roških slapova u dolci Bribirskih knezova nalazio se grad Rog, koji je u toku Srednjeg vijeka porušen, dok sami slapovi svojom, iako malom ali ipak prekrasnom prirodnom zelenog raslinja, čitavoj okolini daju izvanrednu sliku. To područje se slabo iskorištava u turističke svrhe.

Roškim slapovima trebalo bi posvetiti veću pažnju i to prvenstveno pošumljivanjem ovoga kraja. O toj atrakativnoj točki trebali bi se, više nego dosad, zainteresirati i naši turistički forumi.

M. R.

Kistanje

ZADRUGARI RASPRAVLJAJU O ELEKTRIFIKACIJI

Na sastancima zadrugara, koji su nedavno održani u Varivodama i Đevrskama, pored ostalog raspravljalo se i o pitanjima elektrifikacije sela na tom području. Tom prilikom razmotrene su mogućnosti udjela pojedinih sela na radovima oko elektrifikacije. U tu svrhu donijeto je niz zaključaka koji će se u najskorije vrijeme provesti u djelo. Ovom pitanju zadrugari su pristupili sa mnogo razumijevanja, a i ostali stanovnici pojedinih sela pokazali su velik interes.

B. P.

Iz godine u godinu raste potrošnja alkoholnih pića. Svakodnevno se susrećemo sa pojavama alkoholizma, koji donosi raznovrsne posljedice za pojedinca, porodicu i društvo.

Neki smatraju da jednostavno treba ograničiti prodaju alkoholnih pića, ili »udariti« veće cijene, pa tko može da kupi, neka pije. U prilog takvim stavovima uzimaju se u pomoć primjeri iz nekih inozemnih država. Međutim, praksa je pokazala, da su to rđavi načini borbe protiv alkoholizma. Svuda gdje je tako nešto preduzeto, bili su slabi rezultati, jer su se stvarale tajne mreže i izvori proizvodnje, prodaje i potrošnje, što je još negativnije djelovalo.

Alkohol nesumnjivo ima privredni značaj za prihode, za ugostiteljstvo, kao i za veliki broj proizvođača, ali ako se svega oko 10% osnovnih sirovina (voća i grožđa) iz kojih se proizvodi alkohol, upotrebljava u svježem stanju, ili za proizvodnju bezalkoholnih pića i voćnih sokova, onda to svakako nije dobra računica. S druge strane, ako pravilno ocijenimo opasnost koju predstavlja neumjereno uzimanje alkohola, i uopće alkoholomanija, za naše društvo, onda moramo ozbiljno prekinuti sa našim liberalizmom u borbi protiv alkoholizma.

U jednoj anketi u NR Sloveniji, učitelj iz Dremļa u svom izvještaju javlja: »U našoj školi nema nijedan učenik koji ne bi uživao alkoholna pića. Na to su naučeni još iz djetinjstva, jer su im roditelji skloni prekomjernom uživanju alkoholnih pića, koja daju djeci i šta više prisiljavaju djecu na piće«. U selu Vinici (NR Hrvatska) grupa ljekara iz Zagreba je našla da su od 140 djece: 14% hronični alkoholičari, 60% piju alkoholna pića, 40% pokazuju znakove alkoholne intoksikacije. Djeca su ispod prosječne inteligencije, slabo uče u školi i t. d.

SUZBIJANJE ALKOHOLIZMA

(Jugoslavenski Crveni križ Bilten broj 4).

Dosadašnje mjere na suzbijanju alkoholizma ni kod omladine ni kod odraslih, nisu zadovoljavajuće. Trezvenjačke organizacije nisu dosad postigle veće uspjeha, jer su u svom programu isticale potpunu apstinenciju, što je u načelu onemogućivalo masovnu podršku za djelovanje i propagandu među ljudima. Tek u posljednje vrijeme osnovana su u nekim republikama društva za borbu protiv alkoholizma s izmjenjenim načelima. Kod srednjoškolske i radničke omladine i dalje rade i osnivaju se udruženja i organizacije na apstinenskoj osnovi. Jugoslavenski Crveni križ također je u svom programu rada obuhvatio borbu protiv alkoholizma, poduzimajući ozbiljne akcije.

Za uspješno vođenje borbe protiv prekomjerne upotrebe alkohola, potrebna je pomoć i angažiranje svih društvenih snaga. Kroz razne vidove rada protiv alkoholizma kao što su: odgojno propagandni, privredni, zdravstveno-socijalni, zakonodavni i dr. Svaka naša ustanova i društvena organizacija može doprinijeti u većoj ili manjoj mjeri suzbijanju alkoholizma. Naše komune imaju mogućnost stvaranja specijalnih fondova za borbu protiv alkoholizma. Tako je Narodni odbor Ljubljane još februara 1955. donio odluku o uvođenju dodatnog poreza na promet, sa namjenom da se ova sredstva uložu u akcije na suzbijanju alkoholizma. Primjer Ljubljane ne bi trebalo da ostane usamljen.

Zavodi za socijalno osiguranje, kao najviše zainteresirane ustanove, sredstvima iz fonda za preventivu bi mogli pružiti ozbiljnu materijalnu pomoć u organiziranju mjera na suzbijanju alkoholizma u svojim mjestima.

Dok ne preovladaju shvaćanja o nužnosti izvjesne reorientacije u politici prerade voća i grožđa, tj. dok se ne proizvede dovoljna količina kvalitetnih jeftinih bezalkoholnih pića i voćnih sokova, što će smanjiti proizvodnju alkoholnih pića a time i korišćenje alkohola od strane ljudi, borba protiv alkoholizma se mora u prvom redu voditi putem razjašnjavanja ostalim ljudima štete koju donosi alkohol pojedincu i čitavom društvu.

Važno je omladinu okupiti za borbu protiv alkoholizma, protiv stvaranja navika, pijenja i pušenja i dr., stvaranjem čakih udruženja a nešto poduzeti već i u osnovnoj školi. Više zainteresirati udruženja prosvjetnih radnika sa načelima i organizacionim oblicima borbe protiv alkoholizma. Odličan način borbe protiv alkoholizma je i razvitak fizičke kulture i sporta, zatim antialkoholnom odgoju u jedinicama JNA i dr.

Sindikati, narodna omladina, zajednički savezi, Savez sportova, Narodna tehnika, prosvjetne, socijalne, zdravstvene i druge društvene organizacije, mogu svojim prijedlozima i akcijama, kroz razne forme pomoći efikasnije organiziranje suzbijanja alkoholizma kod nas.

Božidar Vorkapić

6

Hitri Kušmeljić, iako se maličak snebio, jer se djačić — od prilike njegovi vrsnici — često obzirahu šapćući i smijuci se, proračuna, da će u toj kući biti što šta oko četrdeset suvota, a kad se k tome doda šupljina pod krovom i podrumi, onda bi se pod ta jedan krov mogao smjestiti sav narod Zvrlijevski — mišljaše on.

Ona dva djakona svrnuse na lijevo krova velika vrata, nad kojima bješe ikona i gorše kandilo. Bakonja se domišljaše, da će tu biti neka svetinja, ali nije mogao razumjeti, rasta baš krova ta vrata dopiralo ono »blagovone nije«, što se širi iz manastirskih kuhinja.

— A jesi li kad bio ovde? Zapitače jedan mališa ustavivši se pred vratima.
— A brate, ka' . . . raširi ruke.
— A kako te zovu?
— Ivo.

— Bakonja! dodade drugi cerekajući se. — Oca ti zovu nasimij majki! Osnjača, brata: Čmanjak, sestru: Galica, drugu Krivica. Još imaš strčevce: Lagljinu i Sunda. Reci, da nije tako, de!
— A šta si radija kod kuće?
— Sta sam tija! odgovori Kušmeljić oštro.
— Pasa si koze, jeto šta! A ovde ćeš ići za guskama, razumiš me. A nije lako čuvati guske, borme. Prije svega triba da svakoj nadiješ ime, jer ti nijedna jutrom ne će titi izaći, dok je ne zovneš po imenu. Pa onda valja da udješ prid njima ovako (pokaza mu, kako će se gegati, baš kao guska). Ako li koja uteče niz Krku, moraćeš odma skočiti za njom, za njim dok je ne stigneš!

Po tom udjoše za djakonima. Bješe to soba prostranija valaj nego što je crkva u Zvrlijevu, i u sobi sto, za kojim bi moglo sjesti stotinu druga. Iza pročelja, na stijeni, bijaše razapet Isus, go i velik — ništa manje od Kušmelja. Na drugoj stijeni svisaše platno, na kome bješe naslikana gomila ljudi i pred njima na jednoj trpezici jela i putijer. Svi su bili kosmati i svaki, osim jednoga, imadijaše kao neki svijetli lopar oko glave. Naokolo visilo je još omanjih slika. Straj stola bješe nalonja i na njoj otvorena knjižica.

Iz te sobe prijedloše u drugu manju, gdje bješe jedan stolić i sa strane dvije starinske klupe, a na duvarima police pune krugova i zdjela. Odatle udjoše u kuhinju.

Pred uzdignutim ognjištem stojaše postariji fratar, držeći u jednoj ruci gvozdeno cjedilo, a drugom magnu lončić pa lijeva juhu. Na prvi mah Kušmeljiću se učine čudno, da redovnik vrši take posle, ali eno probrijan je kao i ostali, eno mu kukulj na mantiji i konop oko struka, samo što se bješe zapregao bijelom opregljačom. Djakoni i ona tri djačića ne svrstahu očiju sa lončića. Bakonja, u teškoj dvomici, pričekala, dokle onaj izruči, pa skinuvši kapu pristupi i cmoknu ga u masnu ruku . . .

Onu petinu podušji smijeh. Previli se pa sve: hi! hi! a ne može ni jedan da progovori.

Kuvar zajapren i znojav od silne jare, snebi se malo, pa ga pita.

— Ko si ti?

Kako je Pjevalica izliječio fra-Brnu

— Ja sam sinovac fra-Brni.
— E, živ bija! . . . Vidiš . . . onaj . . . ja nisam redovnik, nego kuvar, lajik . . . onaj . . . viš . . . ali jopet, dobro je štovati starije . . . Ja bi po godinama . . . onaj . . . viš . . . moga ti biti otac . . .

— A šta se tu čezubate, a? Prokleti skoti! odape mu se od jednog jezika. — Izdirite na dvor, mrs! i zamahnu put njih kutljačom te iskočiše jedan za drugim.

— Čudna mi čuda, što me dajte poljubilo u ruku!? Metni kapicu, metni. Menj je ime Grgo, ali češ me zvati šjor Grgo, znaš. Ti češ isti sa ovim vragovima u ovoj kamari, znaš. Vladaj se lipo, a ja ću te uvik počuti, znaš. Ali svr svega ne podavaj se onim skotim, niti budi ka oni, nego budi ka triba, ajde!

Bakonja zbunjen vrati se gore, gdje bjehu police. Tu ga opet počese zadjevati novi drugovi.
— Zašto nisi i mene poljubija u ruku, a guščaru? veli mu jedan, pa se ukloči pred njim.

— Neka to, nego kako si smija u opancima prići priko trpezarije, a? veli drugi. — Odma da si se izuja, pa da prodješ tamo i amo bos! Počeše ga gurkati.

Kušmeljić se nagnu, kročivši jednom nogom naprijed, te baš da razmahne miškama, a u toliko se vrata u trpezariji otvoriše i neko stupi teškiem hodom, da je tutnjio tavan.

— Jeto fra Tetke! Bižmo! reče siledžija, na što svi strugnuše opet u kuhinju.

Bakonja se veoma začudi poznavši redovnika, koji je sjedio od strica, pred manastir.

— Jeli to gotovo već, Grgo? pita fratar.
— Nije šjor, šjor.
— A jesi li manjistru usuja?
— Nisam šjor, šjor!

— Ma vrag te odnija, jesam li ti rekla, da manastirska ura zakašnjuje? Jevo već jedanaest i po.

— Ako ne maknete ove galijote odavle, ne će još za uru biti gotovo, šjor . . .
— Mrš odovlen! Ajte u skulu odma, mrs! breknu fra Tetka, pa bobonjeći krupnije psovike, pogleda koso Bakonju i podje za djačićima.

Bakonja stupi k prozoru i ugleda prostranu baštu, ogradjenu plotom, za manastirskim naliječjem. Iza nje bijaše red omanjih zgrada. Pred jednom potkivahu konja. Tu se bješe našla gomila momčadi, među kojima poznaše Stipana. Iza tih kuća pružila se povelika livada, a pod njom odma tekla Krka, šira no na drugoj strani ostrva. Preko vode, na crvenkastoj zemlji zelenjahu se čokoti, i masline, smokve i ostale pitome voćke, na veliku prostoru. Uz vodu gledajući nazire se neko seoce u prisoju, a iza njega naslagala se vrdača, jedno više drugoga. Sve bijaše krasno u jesenskom vedru danu, te njegove oči igrahu na sve strane, dokle ne zapeše na grani jednog veljeg stabla u sred bašte.

— Isuse moj, šta li je ono? reče Bakonja glasno, izdrelivši oči.

Nešto se povilo niz granu, nešto kao dugi ptičji rep, jer eno sjajna repa i pri dnu im zlatni kolobarici i u njima modra oka. Koliko se savinjavao i zagledao, ne vidje trupa ni glave, jer

ne mogaše od guste česti. U taj mah ušeta u baštu glavom fra Tetka, pa kad bi pod stablom, gakuu ono povrh njega: gaaaa-aa!

Tetka dohvati grumen zemlje i baci je nado se, a s grane sleti . . . ptica. Sareni, pozlaćeni, okati rep vije se za njom, drup joj je kratak, vrat tanak, a na glavi krunica. Kad pade na livadu, počeo trčati dugijem, nezgrapnijem nogama. Od nekuda pridružiše se k njoj druge neke sive i kusaste ptice. Oper ona gakuu, a one ostale zagrigušaše: gr-gr-gr . . . pa ih nesta za plotom.

Bakonja sjede na klupu, umoran od puta, ah, boga mi, i od silnog čudenja, pa počeo premišljati: »Vala da je Isusu, sve li je ovdje drukčije nego u Zvrlijevu! Sve, sve! I kuće i čeljad i tice! Kako ja nisam barem čuja, da ima u manastiru ružni tičurina zlatna repa!? A kakve su jopet one kuše i kako se zovu? . . . « Po što se zaludu domišljao, ne moga već sruu odjet, no ude u kuhinju.

— Molija bi vas za jednu rič, šjor Grgo! reče Bakonja, pa se i nehotice obližno, pogledavši pečenje.

— Sta češ, dite?
— Kako se zove ona tica zlatna repa, što sam je vidija u bašti?

— Ono je pajun . . . Ajde sad!
— A one druge, molli te, one kusaste?
— Ono su varaunke . . . Ajde sad!

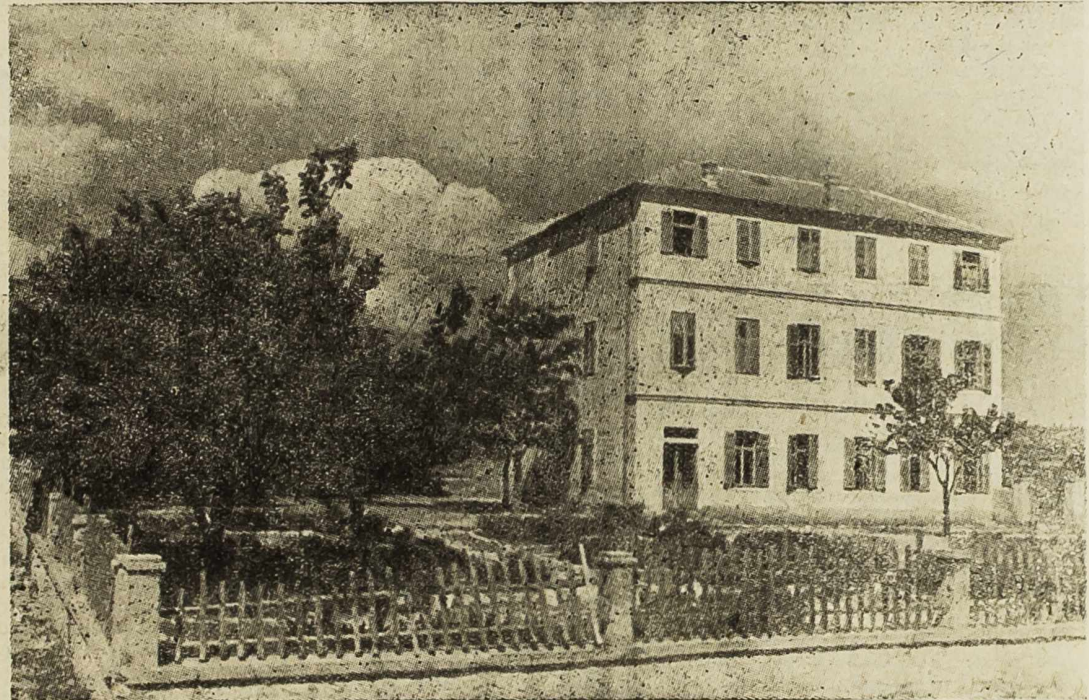
— Pajun i varaunke! ponavljaše Bakonja, sjednuvši opet. Sve je čudno, sve! Zbog onog sam pajuna dobija jutros od strica. Sve li je čudno ovdje! Jeto ovdje gotovi čovik u vratar-skim aljinama, a u nas žene . . . A otkud oni galijoti znadu nadimke čači, materi i ostalim u mas!? . . . Da im nije Stipan kaza!? . . . Zar je i Stipan galijot?

S tom teškom sumnjom prekloni glavu i zaspao . . .

Probudi ga velika vardanja u trpezariji. Dok je on trljao oči, drugovi mu iznošahu jelo tamo. Fratri očitaše molitvu, pak se začu micanje stolica, zveka posudja, kašljanje, pa onda za dva, tri trenutka nastala gluha tišina i neko počeo kroz nos mrmoljiti. Bakonja usta i došuma se do vrata. Ona dva djakona stoje pred nalonjom. Jedan čati, a drugi prati očima riječi. Fratri jedu. Nakon nekoliko, onaj drugi počeo da čati, a onaj prvi da prati očima, a fratri ni abera i sve tako na izmjenu, dok gvardijan u pročelju ne zaboboni nešto, na što se djakoni pokloniše i prekrstiše, pa sjedoše i oni da jedu.

— Odi, mali! viknu ga šjor Grgo, stojeći u pročelju druge trpezice. Za onu trojicu djačića bješe postavljeno sa strane, a Bakonju namjesti prema sebi. Svaki se nadjie pred svojim tanjrom. I tu se očati neka molitva, koju Kušmeljić ne razumjeđe, pak navalise svojiski. Možete misliti, je li Bakonja prionuo! Jadnik, ne bješe se cmrsio poslije Trjica, a suviše pješačio tri, četiri sahata. Kako li mu bi milo i kako se zablenu, kad poslije dobra komada govedine šjor Grgo stavi pred nj pečenja i salate, pa još jednu krušku, pa vina polovnika punu čašu!

U velikoj trpezariji čas se digne graja, kao

Školska zgrada u Dubravi

NESREĐENO STANJE

Pred rukovodstvom Zadružnog saveza u Sibeniku već nekoliko puta postavilo se pitanje daljnjeg rada poljoprivredne zadruge u Dubravi. No, zadruga i dalje postoji. Ali, bitno je da je dospio do toga da se danas mora postaviti pitanje rada ove zadruge i njene uprave. Cinjenica je, da je zadruga u Dubravi unazad dvije do tri godine bila jedna od najboljih zadruga u kotaru. Redovno je poslovala sa dobričkom, imala je sredeno finansijsko poslovanje i knjigovodstveno stanje. Danas je slika sasvim suprotna. Niti zadruga posluje sa dobričkom a niti može biti govora o nekom sredenom finansijskom poslovanju. A ni knjigovodstvo nije vođeno u skladu sa propisima. Prema sadašnjem stanju zadruga posluje sa gubitkom od oko jedan milijun dinara. Interesantno je pogledati kako je i zbog kojih razloga došlo do takvog stanja. Bez svake sumnje tu leži krivnja na upravi zadruge koja je ležerno promatrala sve što se zbiva u zadrugi. Ali i nesređeno knjigovodstvo tome je dosta pripomoglo. I ovdje se pokazalo, da je zadruga došla u položaj pred likvidaciju samo zato, što se nitko nije bavio pitanjima ekonomske opravdanosti nekih poslova, koje vrši zadruga. Takav je slučaj s otvaranjem gostionica. Ima u tome jedan interesantan primjer. Iako je poznato da neki od pogona rade sa gubitkom, ipak uprava zadruge i dalje ostaje pri tome, da takav pogon radi. U jednom takvom ugostiteljskom pogonu »cvati« sve ono što zadrugu čini deficitom. Tamo se

besplatno hrane neki ljudi, familijarnost je došla do takvog stanja, da se praktično ne zna čija je to radnja. Takav bezobzirani odnos prema zadružnoj imovini ne da se nikakvim razlozima opravdati. Svakako postavlja se pitanje koliko je uprava uradila da se takovo stanje izmijeni. Sigurno se može kazati, da je njena akcija nedovoljna. Dapače, obratno. Nastojan ljudi u Zadružnom savezu, da se pitanje zadruge sredi, da se uprava sastane i razmotri stanje zadruge nije uspjela. Uprava bi odugovlačila vjerojatno iz svojih sebičnih interesa. A to neminovno mora uroditi samo negativnim plodom. Iz nekih podataka vidi se da se nastoji održati takovo nesređeno stanje samo zato, što to nekim ljudima konvenira. Prema izjavi knjigovođe neka poduzeća šalju fakture na adresu zadruge za kupljeno sijeno, iako se ne zna tko je i kada kupio, te da takovih primjera ima, a da sijeno uopće nije stiglo u zadrugu. Ako je to tačno, a indicija ima koje ukazuju, da toga može biti, onda se tu radi o svijesnom korištenju zadružne firme za neke lične interese. Naravno, da sve to ima odraz na privredni razvitak mjesta. Dubrava sada nema svoje jake privredne organizacije, koja bi mogla da kanalizira privredni život sela u pravcu jačanja socijalističke svojine. To ukazuje na činjenicu, da se tome stanju treba odmah suprotstaviti. Prije svega treba zainteresirati same zadruge za pitanje rada uprave i same zadruge. Ako se pak tu ne postigne rezultat, onda se treba o-

Problemi poljoprivredne zadruge u Dubravi

krenuti masovnim i društvenim organizacijama. Kako je ukazao predsjednik Saveza drug Milan Bijelić, neki tamošnji ljudi ne drže na sru razvikat zadruge, već ovim ili onim mjerama i postupkom, praktično rade na njenom rušenju. Potrebno je najprije izmijeti u mase djelatnost takovih ljudi, pa da se onda nareda sela sam pobrine za bolju upravu i solidnije poslovanje zadruge. Ovdje svakako dolazi do izražaja i aktivnost članova Saveza komunista. Iako je drug Pauk ukazao na aktivnost članova da se pomogne zadruge, a iznalazežnju pravog stanja, ipak njihova aktivnost nije u omjeru prema stanju kakovo je ono tamo. A ponajmanje aktivnost nekih ljudi, koji imaju namjeru, da interese zadruge podčine svojim vlastitim interesima.

Nekoliko primjera uzetih iz rada ove zadruge i opće problematike u Dubravi ukazuje na jedan problem, koji se u Dubravi manifestira preko zadruge. Naime, radi se o tome, da tu i tamo ima ljudi koji nikako ne mogu da shvate, da je pitanje socijalističkog preobražaja stvar zadruge na selu, silvar naprednih i progresivnih snaga. Svakako kočen je ovog puta znači ujedno i slabljenje privrednog života sela. A to ne može a da nema posljedice na život tamošnjeg stnovništva. Zadruga je danas selu potrebna. Bilo bi nedopustivo da se ona prepusti u nesigurne ruke. Prije svega zato, što će to ispaštati sami zadrugari, a zajednica će od toga imati samo štete.

Ante Deković

kultura - prosvjeta - kultura - prosvjeta - kultura

Naš intervjue

Kazališni problemi

KAZALIŠTE JE VAŽAN FAKTOR DRUŠTVENOG ŽIVOTA. NAŠE KAZALIŠTE SE U SVOM RADU SUKOBLJAVA S MNOGIM PROBLEMIMA I TEŠKOĆAMA MATERIJALNE, PERSONALNE I UMJETNIČKE PRIRODE, ŠTO SE ODRAŽAVA VEĆIM ILI MANJIM INTENZITETOM I NA REPERTOARNOJ POLITICI. DA BI NEKE POJAVE IZ RADA KAZALIŠTA, KOJE MI OPAZAMO TEK KAO PUBLIKA I GRAĐANI, OSVIJETLILI I S NJIHOVE DRUGE STRANE, DA BISMO VIDJELI S KOLIKO SE MUKE I PREGARANJA OSTVARUJU KAZALIŠNI PROGRAMI, OBRATILI SMO SE S NEKOLIKO PITANJA V. D. DIREKTORA KAZALIŠTA, DRUGU SLAVOMIRU FULGOSIJU, KOJI NAM JE NA NJIH ODGOVORIO.

Kako ide s prijemom novog zakona o kazalištima u organici i radu našeg kazališta, koje su pozitivne strane zakona već sada došle do izražaja?

Zakon o kazalištima došao je u našem kazalištu do svog punog izraza i to u cjelini, a najpozitivnije onim svojim propisima koji govore o društvenom upravljanju te propisima koji reguliraju organizaciju i kompetencije tog upravljanja. Novim zakonom automatski su riješeni mnogobrojni problemi na kojima su se kazališta dosad spotala. To se osobito tiče kako pitanja provođenja i stabilnosti repertoarne politike uopće tako isto i same formalno tehničke strane, t. j. načina predlaganja i utvrđivanja repertoara.

Kako radi Kazališno vijeće? Koji se kazališni problemi u vijeću tretirani i s koliko uspjeha?

Po mom mišljenju Kazališno vijeće funkcionira odlično. Tome doprinosi i sastav vijeća, u kojem rade, pored trojice kazališnih radnika, šest građana — dva radnika, jedan namještenik i tri intelektualca. Vijeće tretira i rješava s najživljim interesom sva pitanja i sve zadatke svoje kompetencije te se je potpunoma i bjelodano afirmiralo i kao oblik i kao organ upravljanja. Naše Kazališno vijeće je s uspjehom riješilo mnoga pitanja naše kazališne situacije. Gotovo sva za koja je u moći da ih riješi. Navodim samo dva u ovom momentu najaktualnija. Kazališno vijeće je upravo utvrdilo prijedlog (orijentacioni nacrt) proračuna za iduću godinu. Usput rečeno, nadamo se, da će naši građani i naš općinski odbor pokazati najpunije razumijevanje za sve one realne (i nužne) potrebe kazališta koje taj prijedlog formulira. Budu li prilike dozvolile te naš općinski odbor — kao što mu je, vjerujemo i raspoloženje — u cijelosti prihvatiti prijedlog kazališnog vijeća, naše kazalište će prvi put od svog postanka dobiti dovoljno sredstava za normalno funkcioniranje i za dovršenje investicionih radova, koji zaista ne bi smjeli biti zanemareni. Drugo, završivši uglavnom sve predradnje, Kazališno vijeće će uskoro pristupiti donošenju statuta kazališta, koji je od bitne važnosti za cjelokupan

rad. Kad govorim o organima samoupravljanja u kazalištu, ne bih htio propustiti da nešto kažem i o Umjetničkom savjetu. Taj organ, sastavljen od članova kazališnog kolektiva, pruža nam veliku pomoć u neposrednom vođenju kazališnih poslova i rješavanju mnogobrojnih kazališnih problema. Do sada je ovaj savjet dao upravi kazališta čitav niz korisnih sugestija, tako da smatram da je ovogodišnji Umjetnički savjet prvi pravi, radni i poduzetni savjet što ga je naše kazalište imalo.

Postoji li problem repertoara i kako se rješava? Odnos prema domaćoj drami?

Postoji li? Postoji itekako i nema sumnje, da je to, nakon financijskog, najmučniji i najkomplicirani

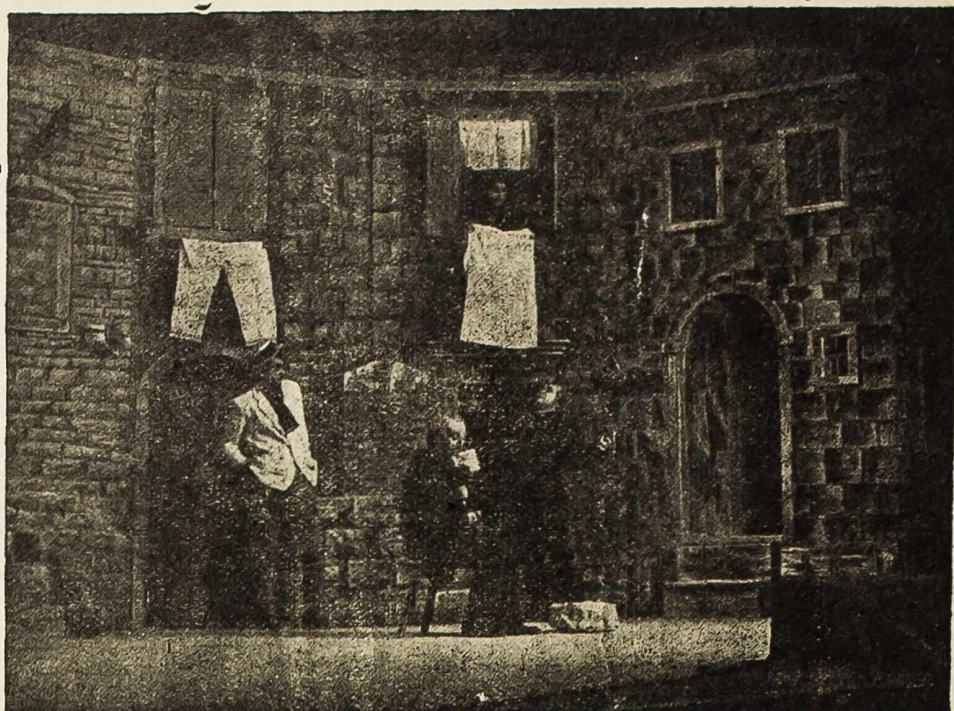

Neva Belamarić — interpretirat će ulogu Laure u drami »U agoniji«, prvom Krležinom djelu na sceni našeg kazališta

rani problem. Problem, zasad, kako se čini, gotovo bez izgleda da bi se mogao riješiti na potpuno zadovoljavajući način. Na zadovoljavajući način, naravno, sa gledišta uloge i zadatka kazališta pod uvjetima socijalističke izgradnje društva, (jer sa drugih ili, bolje, sa suprotnih gledišta ima »zadovoljavajućih« rješenja). Pitanje repertoara prestat će biti pitanjem tek onda, kad kazalište postane redovnom navikom i svakodnevnom potrebom svakoga, (jer djela, odličnih djela ima na pretek, ali su zasad neprivaćna).

To, međutim, pretpostavlja drukčiju kulturnu situaciju od one koju smo dosad izborili i izgradili, a od takove, razvijene je kulturne situacije mi smo još na priličnoj udaljenosti, te kazalištu zasad nije zadatak samo da »funkcionira«, t. j. da bez neke naročite repertoarske brige daje predstave, nego da se bori. Da se bori za svoj »plesman« u danoj situaciji, a ujedno da se bori za što brže dohvatanje one razvijenije situacije kad će postati i biti normalnom kulturnom navikom i svakodnevnom potrebom — svima.

Kako u takovoj, sadašnjoj situaciji prevladati problem pak sastaviti adekvatan i dobar repertoar? Jedna stvar nam je tu sasvim jasna: takozvani »popularni«, ustvari jeftini — umjetnički, ideološki i etički jeftini — »kassastičkovi« t. j. komercijalna »djela« ne mogu nam tu ništa pomoći, nego samo katastrofalno odmoći, unakaziti dosad razvit ukus i žalosno usporiti njegovo dalje razvijanje u širinu i u dubinu. Kako dakle? Naše Kazališno vijeće smatra, to je jedna od osnovnih smjernica njegovog rada, da je jedina moguća, upravo nužna repertoarska politika, politika umjetničkog kvaliteta prilagođena koliko god je to moguće »društvenoj narudžbi« tako da repertoar uz umjetnički nivo bude ujedno pristupačan i privlačan i za najširu publiku, a ispod određene razine da se ne ide nikako. Nema nikakove sumnje da je taj princip ispravan, ali koliko ispravan toliko i vrlo teško provediv u praksi. A evo zašto. Tko nije upućen, tko problem nije osjetio, da tako kažem, na vlastitoj koži, taj ni ne sluti od koliko nazraznovrsnih činilaca i okolnosti, često apsurdno ništavnih, ali faktično nepremostivih, zavisi: prvo, izbor, a zatim izvedba nekog djela. Pogotovo, naravno, u malim kazalištima. Da vam sad ovdje ne bih nizao dugačku listu svih tih odlučujućih elemenata, ograničavam se na to, da naglasim, da malo kazališta, a pogotovo siromašno, već tehnički ne može da svlada znatan dio djela, koja bi itekako rado prikazala, koja bi bilo vrijedno prikazati, koja bi upravo trebala prikazati i prikazivanje kojih bi svak pozdravio. Međutim, ne možemo ih svladati scenskotehnički. A gdje su još tolike materijalne, personalne, pa čak i kadrovske poteškoće! Usto postoje još i druge objektivne poteškoće. Naročito u pogledu domaćih djela. Domaćih djela, osobito savremenih nema, t. j. nema ih mnogo ili točnije: nema ih dovoljno privlačnih, bliskih, »adekvatnih«. A trebalo bi da ih bude, jer nijedan teatar nije dobar teatar, ako oskudijeva domaćim djelima. Nedostaje nam domaćih djela koja bi s jedne strane uopće, a s druge, neka mi bude opro-

Scena iz trećeg čina »Šibenskih čakula« koje ćemo uskoro gledati u novoj verziji, prerađene i dojunjene

šteno, nekako privlačnije bližnje i zanimljivije izražavala i odražavala našeg savremenika i njegova životna pitanja. Bilo to dramom (ili tragedijom) ili komedijom, a također i vrlo poželjno) satirama. Ja ću sad namjerno spomenuti — »Zajednički stan«. To nije djelo Moliere, a možda ni Nušića. Međutim, tvrdim da je publika na »Zajednički stan« išla (i ponovo bi išla) i trčala ne samo zbog komičnih situacija i raznih tamo šala nego i zbog toga što se autor tog djela može zvati, ako li ne Moliere ili Nušić, a ono (barem na svoj način) — Naša Stvarnost.

Držim, da je naše Kazališno vijeće, onako »za prvi put« ipak sasvim dobro riješilo pitanje repertoara, koji je i na umjetničkoj visini i uglavnom općeprihvatljiv i za svakog privlačan. Što je pak osobito važno, ove sezone je u svakom slučaju udaren solidan temelj principijelnosti repertoarske politike te repertoar faktično

prvi put ima pristojnu fizionomiju, što ju je Kazališno vijeće s najboljom voljom i osjećajem odgovornosti brižljivo složilo. Što se tiče omjera između stranih i domaćih autora, smatram da repertoar ni u tom pogledu nije loš, jer taj omjer stoji šest naprama šest.

Ima li personalnih problema? Da li se personalna pitanja odražavaju na repertoar, na održavanje repertoara, na kvalitet predstava?

Personalni problemi posebna su naša rana, jer naše kazalište radi bez čitavog niza bezuvjetno potrebnih radnika razne spreme i raznih struka. Što se tiče umjetničkog ansambla, kazalište jedva povezuje kraj s krajem, pak je u nas, na primjer, praktički nemoguće istovremeno i uporedo, u dvije zasebne ekipe, pripremati dva djela ili duže studirati komad. Većina glumaca mora bez prestanka i ma i bez najmanjeg

predaha samo uskakati redom iz jedne uloge u drugu. Stoviše, veći dio ansambla je gotovo neprekidno opterećen (preopterećen) sa dvije, tri pak i više uloga te dok jednu još svladava (učiti), već mora da se prihvatiti još jedne nove, a u isto vrijeme na pozornici interpretira druge dvije ili tri. Usto, nedostaje nam još jedan režiser, radimo bez scenografa, električara, vlasuljara kao i bez dovoljnog broja binskih radnika. U administraciji pak mi smo bez knjigovođe i skladištara (ekonoma). Naravno, da se sve to skupa na ovaj ili onaj način odražava i na repertoar, t. j. na održanje utvrđenog repertoara, a dakako i na raspored izvođenja repertoara, pak onda katkad i na kvalitet predstava. Pri takovoj situaciji ispadanje iz pogona, na primjer uslijed bolesti, bilo kog člana kolektiva, a pogotovo bilo kog člana umjetničkog ansambla, ne samo da se momentano negativno odrazi na

Nastavak na 5. strani)

Omladinska smotra u Narodnom kazalištu

DOBRA PERSPEKTIVA

Već nekoliko godina osjeća se u našem gradu velika praznina u djelovanju omladine na kulturno-umjetničkom polju. Nije bilo zajedničkih nastupa, a sav trud je uglavnom sveden na uvježbavanje programa za gostovanje u okolna sela. Dobijao se dojam, da omladina na kulturnom uzdizanju radi vrlo malo ili gotovo ništa. A to u potpunosti ne odgovara istini, jer upravo posljednjih godina omladina po svojim kolektivima živo djeluje i vrlo dobro radi. Trebalo je stoga jednom pokazati, da omladina u našem gradu nije »zaspala«, već da je i te kako aktivna. Inicijativa Oćinskog komiteta Narodne omladine da organizira zajednički nastup omladine našega grada, došla je u pravo vrijeme. Omladinska smotra, održana u srijedu, 7.

XI. 1956. u Narodnom kazalištu, iako se osjetilo, da je bila na brzu ruku pripremljena, ipak je pokazala, da naša omladina radi, i što je najvažnije, da u taj rad ulaže veliki trud.

Vedar i šarolik program, koji je trajao više od dva sata, promatrao je puno kazalište omladine, među kojima su bili i predstavnici javnog i kulturnog života našega grada. Svi su oni s oduševljenjem pozdravljali svaku točku programa, u kojem je dominirala svježina i vedrina, te glavne značajke svih omladinskih festivala. Program je tekao u potpunom redu, bez nepotrebnih gužvi i dugih pauza. U tom pogledu treba organizatorima uistinu čestitati. Izmjenjivali su se članovi Narodne omladine Učiteljske škole, Gimnazije, Škole učenika u privredi i Muzičke škole. Folklor, muzika, recitacije, ritmičke vježbe i drama bili su zastupljeni dobro pripremljenim i efektivnim komadima. Na publiku su, svakako, najbolji dojam ostavile folklorne točke, u kojima se naročito istakla omladina Gimnazije s izvedbom popularnog završnog kola iz Gotovčeve opere »Ero s onoga svijeta«, i omladine Škole učenika u privredi izvedbom bosanskih narodnih kola. U igri »Ero« istakla se solistica M. Stošić temperamentom i skladnom igrom. Čudi nas samo, što za njenog partnera nije odabran netko od omladinaca Gimnazije, nego je morao nastupiti član Narodnog kazališta (I. Rapanić) tim više, što smo iz njegove igre dobili dojam, da nije nezamjenjiv. Orkestar, koji je pratio ovu točku, nije bio na visini svojih sposobnosti.

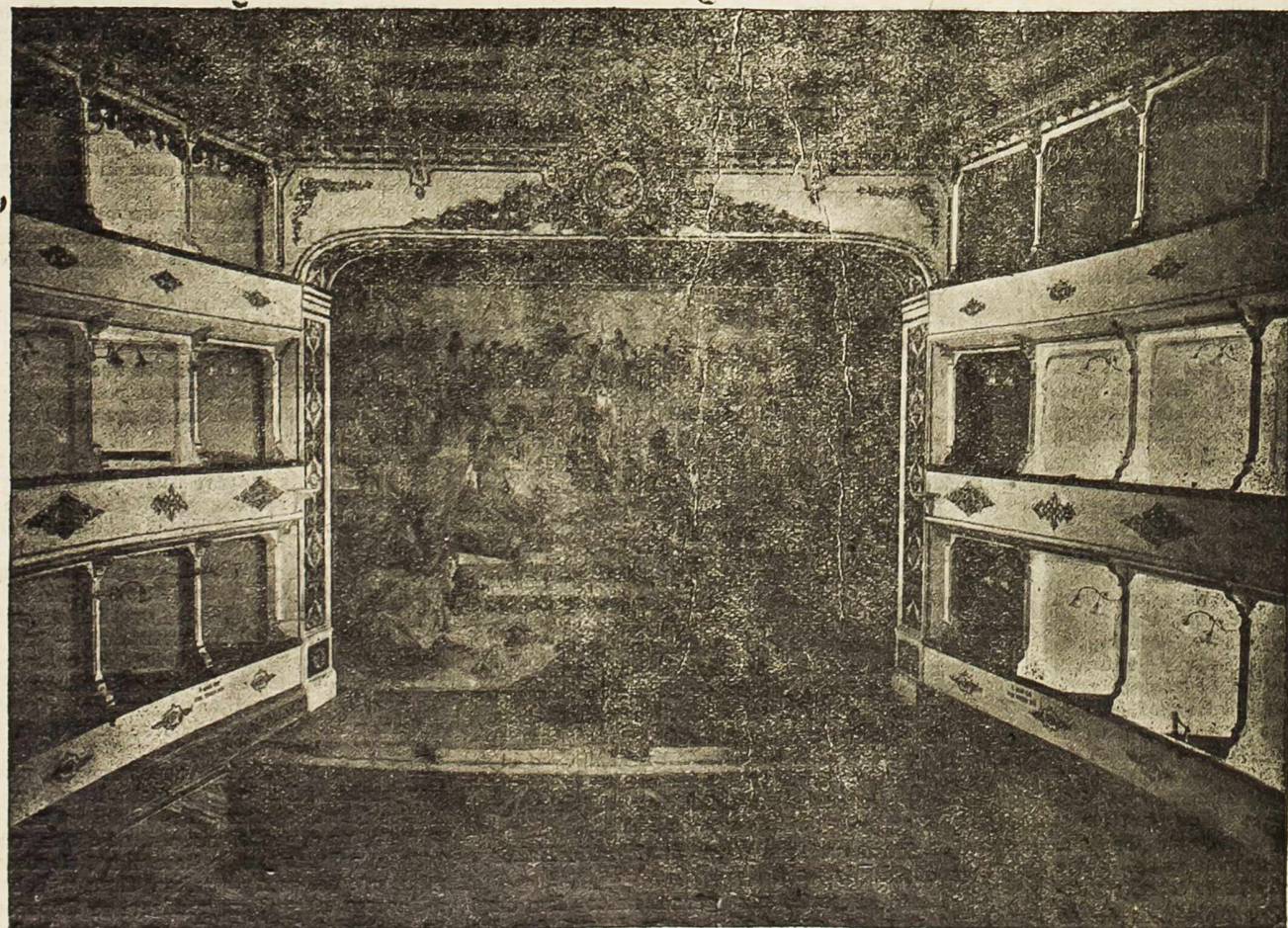
Omladini Škole učenika u privredi treba zamjeriti, što nisu više pažnje obratili u odabiranju nošnje, jer se s malo više truda moglo izbjeći i ne igrati u nošnjama, koje ne odgovaraju kraju iz kojega je kolo. U program nije trebalo ući nedovoljno pripremljeno makedonsko kolo.

Muzičke točke (V. Jaram, A. Karara, D. Nikolajević, K. Ljubović) izvedene su solidno. Recitatori su pjesme: »Titov naprijed« od VI. Nazora (R. Arđalić) i »Poemu za nas« od T. Mladenovića (M. Vukelja) recitali zadovoljavajuće, iako se osjetilo, da bi s još nekoliko proba više postigli.

U prvom dijelu programa trebalo je ubaciti i neke pjevačke točke, tim više, što Srednja ekonomska škola ima vrlo dobar duet pjevačica narodnih pjesama.

Nakon pauze, u drugom dijelu programa, nastupila je omladina Učiteljske škole. Izveli su dramatski komad u jednom činu (dvije slike) s pjevanjem »Otmicu« od R. Filipovića u režiji I. Ivezica, člana Narodnog kazališta. Komad je režijski dosta dobro postavljen, a s obzirom, da su ga izveli amateri, od kojih je mnogima bio to prvi nastup na pozornici, izvedba je u potpunosti zadovoljila. Tome treba dodati, da u komadu učestvuju veliki broj lica, a kod amatera postići uigranost i ujednačenost nije laka stvar. Prva slika bila je vrlo dobro odigrana, naročito prvi prizori, u kojima je došla do izražaja svježina, mladost i temperament bosanskih momaka i djevojčaka. Te masovne scene odigrane su prirodno, odgovarajućim tempom, pa uz scene, u kojima je nastupao vrlo dobar Ali-Jaga (I. Juraga) čine najbolji dio izvedbe. Ne možemo, a da ovom prilikom ne istaknemo igru Jurage, koji je odličnom pojavom i prikladnim glasom izvršno prikazao snažnog Ali-Jagu, koji prelazi preko svih obzira i u sprkos opiranju svoje kćerke i sina, prodaje kćerku nemogućnom starcu Zulfi. Zamjeriti bismo mu jedino to, što je preobražaj na kraju, kada kod njega prevladaju očinski osjećaji, prikazao više preko vanjskog grčenja i svijanja.

Sve u svemu Omladinska smotra dosta je dobro uspjela i mišljenja smo, da bi slične zajedničke nastupe naše omladine trebalo češće prirediti. Protokla Omladinska smotra još je jednom pokazala, da u našem gradu postoji velik broj omladine, koja pokazuje i čvrstu volju i veliki smisao za rad na kulturno-umjetničkom polju i da je formiranje omladinskog društva u Šibeniku upravo prieka potreba. Prostori je za rad takvog društva već su osigurane i uređene, pa će se ovih dana pristupiti formiranju omladinskog društva, koje će u prvo vrijeme imati dramsku i folklornu sekciju. Na taj način bit će ostvarene davne želje naše omladine i potpunija praznina u kulturno-umjetničkom radu omladine našega grada. I. L.

Zgrada Narodnog kazališta — unutrašnji izgled

gradska kronika

Šibenik kroz tjedan

NARODNO KAZALIŠTE

Srijeda, 14. XI. - DUBOKO PLAVO MORE — predstava za dake. Početak u 18 sati.
 Četvrtak, 15. XI. — SPLITSKI AKVAREL — predstava za građanstvo.
 Subota, 17. XI. — TALENTI I OBOŽAVAOCI — predstava za građanstvo.
 Nedjelja, 18. XI. — EDUARDOVA DJECA — predstava za građanstvo. Početak predstava u 19.30 sati.

KINEMATOGRAFI

TESLA: premijera talijanskog filma — FILUMENA MARTURANO — Dodatak: Filmske novosti br. 44 (do 16. XI.). Premijera francuskog filma u bojama — LUKRECIA BORGIA — Dodatak: Filmske novosti br. 45 (17—22. XI.).
 SLOBODA: premijera američkog filma — NA APASKOJ GRANICI — (do 16. XI.). Premijera francuskog filma u bojama — GROF MONTE CRISTO I. dio — (18.—19. XI.). Premijera francuskog filma u bojama — GROF MONTE CRISTO II. dio (20.—22. XI.).

DEŽURNE LJEKARNE

Do 17. XI. — II. narodna ljekarna — ul. Bratstva i jedinstva.
 Od 18. do 21. XI. — I. narodna ljekarna — ul. Božidara Petranovića.

IZ MATIČNIH UREDA

Šibenik

RODENI

Gordana, kći Stanislara i Ivaniće Bego; Dariašlav, sin Danislava i Blaženke Gulin; Elvira, kći Stipe i Vojislave Mudronja; Neven, sin Vratislava i Milke Sandrić; Anđeljka, kći Ante i Doro-teje Vidali; Ante, sin Nikole i Senke Turčinov; Senka, kći Milorada i Danice Brkić; Milena, kći Rajka i Desanke Bijelić; Slavica, kći Ante i Anke Vlakov; Damir, sin Slavka i Mare Šišara; Jelisava, kći Frane i Vjerislave Bulat; Neven, sin Ante i Nediljke Marinov; Ranko, sin Josipa i Natilje Zuzul; Zoran, sin Bože i Ivanke Jurković; Jerko, sin Josipa i Ivanice Antolov; Milovan, sin Nikole i Miljenke Mudronja; Belinda, kći Josipa i Boženke Vrbat; Spomenka, kći Ante i Ivanke Grubišić; Dinko, sin Tonka i Ane Vulin; Nada, kći Ivana i Anke Bračić; Ivica, sin Zvonimira i Eteke Jakulica; Marijana, kći Milana i Marije Crnić; Janes, sin Stanislava i Marije Perić; Dražen, sin Sime i Ane Babić; Zlatko, sin Ante i Milene Vuletin; Sineva, kći Branke i Milenke Vrljević; Sanja, kći Zeljka i Olge Bujas; Milivoj, sin Nikole i Anke Čaltak; Vesna, kći Marinka i Julije Antić i Ines, kći Nevena i Helene Milun.

VJENČANI

Milanović Omer, šofer — Jurić Petromila, domaćica; Guberina Petar, poljar — Kundić Miroslavka, rođ. Karadžole; Jelić Danica, monter — Aleksić Marija, domaćica; Mirković-Čitmirko Josip, cipelar — Jelić Ljubica, teks. radnica; Bijelić Ante, viši pomorski kapetan — Votrubec Korina, rođ. Mika, student filozofije; Aleksić Lučka, automehaničar — Popov Kata, radnica; Baranović Ivan, penzioner — Vučić Krivić Manda, penzionerka; Skorić Stipe, službenik — Bolanča Nediljka, trg. pomoćnik; Bura Vinko — stolar — Juras Marica, radnica; Bilčić Pasko, monter — Cigić Boja, radnica i Kmić Ive, radnik — Krečak Ika, domaćica.

Knin

RODENI

Petar, sin Mile i Đulke Parać; Slavka, kći Vasilja i Save Colaković; Slavko, sin Gojka i Marije Damjanović; Milenko, sin Ilije i Anđelije Marić; Manda, kći Ivana i Jeke Barišić; Jelena, kći Ante i Marije Grgić; Slobodanka, kći Filipa i Mande Lacić; Rajko, sin Milana i Đurđije Dondur; Dorde, sin Save i Dušanke Vukmirica; Mladen, sin Steve i Marije Mandinić; Blaženka, kći Janka i Senke Radulović i Zeljko, sin Milana i Milice Dmitrović.

VJENČANI

Rašuo Duro, kovač — Vujnović Manda, domaćica; Vukadin Ilija, trg. pomoćnik — Bulkovović Jelka, domaćica; Bogovac Branko, šofer — Randić Vesna, služb. i Medaković Lazo, polj. — Našić

UMRLI

Sinobad Neda Todina, stara 4 god.; Treskavica Ilija Nikole, star 18 god.; Damjanović Slavko Gojkin, star 1 m.; Bračić Filip pok. Filipa, star 47 god.

ČLANOVI DIT-a IZ SPLITA POSJETILI ŠIBENIK

Grupa članova Društva inženjera iz Splita doputovala je u srijedu u Šibenik, gdje je u pratnji šibenskog DIT-a posjetila tvornicu lakih metala »Boris Kidrič« i tvornicu elektroda i ferolegura. Poslije obilaska gradskih kulturno-historijskih znamenitosti članovi splitskog DIT-a priredili su izlet do slapova Krke, a istog dana navečer otputovali su za Split.

POTKRADAU KUHNJSKI PRIBOR U »KRKI«

U hotelu »Krk« već duže vrijeme je primijećen nestanak kuhinjskog posuda i pribora. U toku izvida od strane Sekretarijata za unutrašnje poslove utvrđeno je, da je te predmete potkradao Mate Livić, ložać u istom hotelu. Ukradene stvari u sporazumu sa Livićem iznosila je iz hotela Jela Milovanović, sakrivajući ih u nečistom rublju, koje joj je Livić davao na pranje. Koliko je dosad ustanovljeno vrijednost ukradene robe iznosi oko 30.000 dinara. Protiv njih uskoro će biti uveden sudski postupak.

MALI OGLASNIK

Prodaje se dućan u centru grada u Ulici 12. kolovoza 1941. (brijačnica braće Laurić). Za informacije obratiti se kod Branka Čenića (kuća Katalinić).

Škola u Piramatovcima

NOVO U UČITELJSKOJ ŠKOLI

Početkom nove školske godine osnovane se u okviru OKUD »Mate Bujas« dvije nove sekcije: bibliotekarska i redakcijska. Ova potonja je na jednom od posljednjih sastanaka odlučila da pokrene jedan časopis. Tako je ovih dana već izašao prvi broj. Do konca školske godine predviđeno je da izađu još tri broja. U prvom broju objavljeni radovi sastoje se od pjesama, crtica, osvrti, humora i krležjki. Zapaženo je nekoliko literarno vrijednih ostvarenja, a osobito se ističu radovi Vinko Rak. Zbog nedostatka materijalnih sredstava odlučeno je da se časopis umnoži na cikostilu, a na kraju školske godine najbolji radovi bit će štampani u časopisu pod naslovom »Rad«. To je prvi put da se na učiteljskoj školi pokreće jedan takav časopis, koji će nesumnjivo odigrati značajnu ulogu u životu škole. (V. K.)

OKUD »MATE BUJAS« U MURTERU

Članovi OKUD »Mate Bujas« izveli su u Murteru »Otmicu« od R. Filipovića. Bio je zabilježen dobar posjet. Omladinska organizacija Murtera mnogo je pridonijela uspjehu ove priredbe. (V. K.)

KONFERENCIJA NARODNE OMLADINE UČITELJSKE ŠKOLE

Nedavno je održana konferencija Narodne omladine Učiteljske škole, na kojoj je podniet izvještaj o radu sekcija, koje djeluju unutar organizacije. Na konferenciji je izabran jedan član za novi školski odbor i četiri delegata koji će sudjelovati na godišnjoj konferenciji komiteta Narodne omladine. Za delegate su izabrani Matilda Stošić, Vinka Rak, Duško Baković i S. Grubač. V. R.

NEKI PROBLEMI UČITELJSKE ŠKOLE

Gotovo tri mjeseca škola radi bez pedagoga. Uprava škole pokušala je sve moguće mjere da riješi taj problem. I u tome je uspjela. Međutim, dolaskom novog pedagoga iskrasnio je novi problem: pitanje stana. U sličnoj situaciji našao se i predavač iz francuskog i engleskog jezika, koji uslijed pomanjkanja stana namjerava poslije polugodišta napustiti školu. Predmet sviranja još do danas nije zastupljen, iako je pravovremeno bio raspisan natječaj.

Učenicima, koji su time najviše pogođeni, nadaju se da će narodna vlast sagledati te probleme i o njima povesti računa, kako bi se našlo rješenje. (V. K.)

Kazališni problemi

(Nastavak sa 4. strane)

svakolikoj djelatnosti kazališta nego je dapače neposredno zakači, stvara vakuum te se hoće prilično vremena da se iz te sklonature izbomdiža ponovo u normalnu radnu uvalu. Jasnno, to nikad ne može proći bez raznih zahvata na štetu utvrđenog repertoarskog plana i rasporeda. Upravo smo se ovih dana našli i batrgamo se, u jednom takovom vakuumu što je nastao kao posljedica oboljenja našeg druga Vilkarija, koje nas je u svakom smislu bolno pogodilo.

Kako kazalište stoji u tehničkom pogledu?

Naše tehničke mogućnosti uopće, a scenskotehničke posebno tako su neznatne, siromašne i primitivne, da tko to nije s onu stranu zastora vidio, taj jednostavno ne može ni povjerovati, te ja o tom najradije ne bih govorio. U svakom slučaju nema smisla nabavljati što bi nam to sve trebalo, jer bi to — prostom naprosto — bio kompletni popis tehničke opreme, počevši od najobičnijih »šprajsova« do modernom kazalištu neophodnih, reostata.

Dozvolite mi ovdje sad mali rezime. Sve što je dosad rečeno, (družim) prilično jasno osvjetljava situaciju našeg kazališta — materijalnu, personalnu i tehničku, sve teške uvjete pod kojima ono radi. Kod takvog stanja stvari nije, rekli bismo, teško pomisliti na — čudo. Zaista je to neka vrst »čuda«, da kazalište pod takvim uvjetima uopće funkcionira, iako može da funkcionira s takovim, može se misle savjesti reći, za-viornim rezultatima. U čuda, naravno, niko ne vjeruje i to je savršeno uredu, ali je to ipak »čudo« jedno »što u nas malo tko (ozbiljno i bez mudrijašenja) vodi o svemu tome računa, pa ne samo da se ne cijene nastojanja našeg kolektiva nego ni obilježni rezultati i ostvarenja, koji su kvantitativno srazmjerno ogromni, (12 do 14 premijera svake sezone) a kvalitativno u pravilu — neprosječni!

Dotacija?

Glavni izvor naših sredstava jeste dotacija što je kazalištu iz svog budžeta daje općinski odbor. Dotacija je ove godine prilično povećana, ali još uvijek ni približno nije srazmjerna realnim i masivnim potrebama kazališta. Taj je nesrazmjer očit već samim tim što iznos dotacije jedva podmiruje lične rashode, dok sve ostale izdatke kazalište mora da pokriva (da stvori) iz vlastitih pri-

hoda, i to u neveri protivne sistematike kampanje. Kazalištu treba osigurati srazmjerniju, t. j. stvarnim potrebama odgovarajuću dotaciju. Nije stvar samo u tom da kazalište kao kazalište time ispliva iz poteškoća. Stvar je u tom da sami sebi dugujemo, da se tako izrazim, i zabavno i umjetničko doživljavanje. O tom dugu samima sebi treba ozbiljno voditi računa, jer podmirivanjem tog duga nastupaju koristi sasvim — praktične... Evo! Mi smo sa svih strana okruženi tehničkim divovima bujnog razvoja — Ferolegurama, Lozovcem, Ražinama. Tehnika raste, a kultura nam zastaje. Zastanemo li (pre-mom i nivoom škola, kazališta, muzeja, biblioteka, čitaonica i t. d.) za tehničkim razvojem previše, ne će nam se tad ni tehnika moći poletnije razvijati, jer tehnički napredak pretpostavlja uporedni kulturni razvitak. Šire znanje i obrazovanje svakog proizvođača.

Što mislite o pisanju našeg lista o predstavama i kazalištu uopće.

S obzirom na danu društvenu i kulturnu situaciju, koji je tu i u tome zadatak lista? Po mom skromnom mišljenju: konstantna i bezuvjetna moralna pomoć, štoviše — propaganda, upravo: agitacija za kazališta. I to živa propaganda i ustrajna agitacija, što međutim ne isključuje aktivnost kazališnog kritičara, ili barem »prikazatelja«, naravno. Ali kritičara pozvanog (kvalificiranog) i konstruktivnog, a s jasnim i dosljednim idejnomjetničkim kriterijem.

Koja su nova djela sad na redu?

Konačno smo uspjeli obnoviti i upravo smo prikazali »Splitski akvarel«. Za petnaestak dana izići ćemo s premijerom Krležine »U agoniji«. To će biti prvo Krležino djelo u izvedbi našeg ansambla, a bilo je krajnje vrijeme da se i naše kazalište oduži velikom piscu. Zatim dolazi premijera nove komedije, a koncem godine s nimaljiva kriminalna drama »U-morstvo po narudžbi« od mladog engleskog pisca F. Knotta. Nakon Knottovog djela pojavit će se Straussov »Car valcera«, dok će nova operetska premijera, početak druge polovine sezone, negdje recimo koncem siječnja, obilježiti Matičeve obnovljene i prenadene »Šibenske čakule« pod novim naslovom — »O, aj lipo kvragu!...«

Tko treba da se bavi zdravstvenim odgojem

Da bi se ispunile sve dužnosti na očuvanju i unapređenju zdravlja u našim smislu, danas se zdravstvene vlasti moraju boriti na mnogo širem području nego ranije i uzimati u obzir brojne faktore, koji utječu za zdravlje ljudi.

Na tako proširenom području djelovanja, t. j. na terenu gdje još ne hara bolest, teže je proširiti rad zdravstvene službe. U zdravstveno prosvjećivanje treba stoga uključiti i mnoge druge profesije, prvenstveno radnike.

Kratkotrajno iskustvo sa tečajevima seoske ženske omladine pokazuje da su učitelji vrlo prikladni za rad na zdravstvenom odgoju. Možda bi se već moglo pomisljati i na poseban tip učitelja, koji bi se u osmogodišnjoj školi i u tečajevima bavio zdravstvenim odgojem kao svojim predmetom.

Ogromni izdaci zbog bolesti prisiljavaju nas da zdravstvena pitanja uključimo u ekonomske probleme. Pa kao što asanacije i melioracije iziskuju znatna ulaganja koja se brzo isplaćuju, bit će to slučaj i s narodnim zdravljem.

Osim učitelja na zdravstvenom prosvjećivanju, mnogo mogu pridonijeti sanitarni inženjeri i tehničari. Veterinari su također pozvani da pomažu tom sektoru društvene djelatnosti. Iako je njihova briga upućena na zaštitu stoke, krajnji cilj njihova djelovanja je opet čovjek, u čiju korist treba da posluži stoka. Kod nas se na pr. suzbijanje ehinokokusa ne može ni zamisliti bez suradnje veterinaru.

Posebno mjesto zauzimaju zavodi za socijalno osiguranje. Rad na zdravstvenom prosvjećivanju

ubrzo bi pridonio sniženju njihovih izdataka i mnogostruko se isplatio. Bolest od nekoliko sedmica i smrt jednog djeteta zahtijeva od ovog zavoda više izdataka nego što bi trebalo platiti jednog stručnog učitelja koji bi podučio majke i tako sačuvao dojenčad.

Na zdravstvenim radnicima je da pruže pomoć u otklanjanju bolesti, kao i u poučavanju zdravog načina života.

Bolestan čovjek posebno je sklon da primi pouku o zdravlju. Zbog toga bi se bolnice mogle koristiti i kao škole u kojima bi ljudi mnogo toga naučili. Umjesto uspomena na gorke časove, možda i na neljep postupak, ljudi bi iz bolnice trebali ponijeti mnogo pouka o zdravlju i bolestima. U Rijeci je na pr. u posljednje vrijeme postavljena posebna medicinska sestra, koja roditeljima tumači njegu djece, njihovu prehranu i čuvanje zaravlja. Ne bi se trebalo događati da bolesnik koji je obolio od ehinokokusa i proveo u bolnici mjesec-dva dana, poslije toga još ne zna, kako se širi i kako liječi ta opasna bolest. Zbog zauzetosti liječnik to uvijek ne može učiniti, ali to nikad ne bi trebalo propustiti, kad je moguće. Srednje medicinsko osoblje još je malo-brojno, ali i njihov odgoj pretežno je usmjeren na samo liječenje i njegu bolesnika. S malo volje i truda, njihov rad na zdravstvenom prosvjećivanju u rodio bi plodom, jer se poduke dobivene za vrijeme bolesti dobro pamtje i izvršavaju. Na tom polju dosta mogu učiniti babice, bilo da se radi o higijeni trudnoće, o njezi dojenčadi, prehrani djece i t. d.

Apotekari i zubari, administrativno osoblje, bolnica i domovi narodnog zdravlja, često su u dodiru s bolesnicima i narodom, pa mogu dobrim savjetom i uputama dosta pomoći. Kod nas su socijalni radnici još malobrojni i njihova se odsutnost osjeća. Za njih bi zdravstveni odgoj bio glavni zadatak, pa bi njihovoj izobrazbi trebalo više pomoći. No bilo bi iluzorno očekivati veće rezultate od rada svih ovih ljudi, ako on ne bi bio, bar donekle, planiran i stručno usmjeren. Radi toga domovima narodnog zdravlja pada u dio ozbiljan posao oko sistematskog i stručnog rada na zdravstvenom odgoju naroda. Grupni rad većeg broja stručnjaka sa različitim područja može pružiti korisne rezultate. Najvažnija je pri tome suradnja onih kojima su savjeti upućeni. Potrebna je njihova svijest, da je zdravlje ne samo njihovo već i narodno, zajedničko vlasništvo, koje se mora čuvati, a ne samo tražiti kad je izgubljeno. K.

Uloga splitske i šibenske luke u rasterećenju Rijeke

U vezi sa rasterećenjem luke Rijeke Savezna saobraćajna komora u svom biltenu broj 9 od rujna 1956. godine donosi između ostalog sljedeće:

»Luka Šibenik i Split, iako bez ikakvih tehničkih naprava (potpuno pomanjkanje lučkih dizalica sa graferima za istovar rasutih tereta) umnogome su ispunile našoj privredi, što su prihvatile norme istovara iste kao i mehanizirane luke, konkretno istovar ugljena 2.000 tona i pšenice 1.000 tona dnevno, t. j. istu normu kao i riječka luka, mehanizirana. Time su ove dvije luke pridonijele da brodske vozarne kod domaće razmjene morem nisu poskupile. Naše željeznice sa svoje strane isto tako ulažu ogromne napore da poboljšaju saobraćajne veze sa lukama Srednje Dalmacije. U punom stepenu rada je proširenje kninske stanice kao i usputnih stanica na relacijama koje spajaju luke Split i Šibenik za zaledem. Lučki kolektivi u Splitu i Šibeniku, pored uloženi fizičkih i umnih napora u najpresudnijem momentu povećanja prometa, uložili su sva svoja raspoloživa finansijska sredstva na unapređenje svojih luka (svoja gradilišta), odrekavši se objekata društvenog standarda i posrednjih uredskih prostorija kako bi čim prije postigli svoj osnovni cilj:

osposobiti svoje luke da što bolje udovolje potrebama zajednice. U ovim lukama paralelno sa radom željeznice na rješavanju kninskog željezničkog čvora, uzurbamo se vrše sve pripreme i elaborati za prihvat i montažu lučkih dizalica, koje će stići u prvih polovini 1957. godine (po jedna za luke Šibenik i Split)

Dovršenjem započete izgradnje i montažom predviđenih dizalica do konca 1960. godine (po 4 portalne od 5 tona i dvije mošne od po 7 tona nosivosti) — sve za rad sa kulkom i graferom za Šibenik i Split), ove dvije luke moći će prihvatiti glavni dio robe, koja im prirodno gravitira, bilo ona u izvozu, uvozu, razvozu, a u bližoj budućnosti i tranzitu. U društvenom planu za 1957. godinu treba predvidjeti investicione radove za dovršenje započeti lučkih objekata u Šibeniku i Splitu, koji radovi su prije nekoliko godina prekinuti, a čiji završetak traži minimalna sredstva. Time će ove dvije naše luke biti jedan veoma važan faktor kako za ispmoć riječkog luci pri preuzimanju tranzita, savladujući domaći promet morem s jedne strane, tako u bližoj budućnosti i za učešće ovih dviju luka u tranzitnom prometu, jer to njihov položaj omogućava.»

